

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta sekä yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta samoin kuin eräksi niihin liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta. Lailla pantaisiin täytäntöön mainittu direktiivi. Direktiivi sisältää säännöksiä siitä, millä edellytyksin yhdessä jäsenvaltiossa lähestymiskiellolla tai sitä vastaavalla toimenpiteellä suojattu henkilö voi saada suojaa siirtyessään toiseen jäsenvaltioon. Direktiivi hyväksyttiin joulukuussa 2011.

Direktiivi esitetään pantavaksi täytäntöön niin sanotulla sekamuotoisella täytäntöönpanolailla. Täytäntöönpanotapaa on käytetty valtiosopimusten voimaansaattamisessa sekä eräiden Euroopan unionin puitepäätösten ja direktiivien täytäntöönpanossa. Tässä täytäntöönpanotavassa täytäntöönpanolailla annetaan direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset Suomessa lakina noudatettaviksi. Täytäntöönpanosäännöksen lisäksi lakiin

otettaisiin tiettyjä direktiivin asiasisältöä täsmentäviä säännöksiä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta. Laissa annettaisiin mainittua asetusta täydentävät säännökset. Kesäkuussa 2013 hyväksytyllä asetuksella täydennetään täytäntöön pantavaa direktiiviä.

Esityksessä ehdotetaan myös direktiivistä ja asetuksesta johtuvia muutoksia lähestymiskiellosta annettuun lakiin, rikoslakiin, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin, vankeuslakiin, poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin sekä tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	5
3 ASETUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ JA SEN EDELLYTTÄMÄ KANSAL- LINEN LAINSÄÄDÄNTÖ	6
Kohde, soveltamisala ja määritelmät	6
Tunnustaminen ja täytäntöönpano	6
Todistus, todistuksen myöntämisedellytykset, todistuksen sisältö, todistuksesta il- moittaminen vaaraa aiheuttavalle henkilölle ja todistuksen oikaisu tai peruuttami- nen	8
Suojeltavan henkilön avustaminen	9
Suojelutoimenpiteen tarkistaminen, kieltä tutkia uudelleen asiaratkaisu, tunnusta- misesta tai täytäntöönpanosta kieltäytyminen sekä tunnustamisen tai täytäntöönpa- non keskeyttäminen tai peruuttaminen	10
Laillistaminen ja muut vastaavat muodollisuudet, translitteraatio tai käänös sekä yleisön saataville asetettavat tiedot	11
Jäsenvaltioiden ilmoittamat tiedot	11
Lomakkeiden laatiminen ja niiden myöhemmät muutokset, komiteamenettely, uu- delleentarkastelu ja voimaantulo	11
4 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	12
5 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	13
6 ASIAN VALMISTELU	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	16
1 DIREKTIIVIN SISÄLTÖ JA SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	16
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	28
2.1 Laki eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta	28
1 luku Yleiset säännökset	28
2 luku Eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustaminen	29
3 luku Eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen	31
4 luku Erinäiset säännökset	33
2.2 Laki yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tun- nustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta	34
2.3 Laki lähestymiskiellosta	38
2.4 Rikoslaki	39
16 luku Rikoksista viranomaisia vastaan	39
2.5 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa	39
8 luku Erinäiset säännökset	39
2.6 Vankeuslaki	40
19 luku Ilmoitukset ja tiedon antaminen	40
2.7 Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta	40
16 luku Ilmoituksen ja tiedon antaminen	40

2.8	Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista	40
3	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET	40
4	DIREKTIIVIN JA ASETUKSEN NOJALLA TEHTÄVÄT ILMOITUKSET	40
5	VOIMAANTULO	41
6	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	41
	LAKIEHDOTUKSET	43
	1. Laki eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta.....	43
	2. Laki yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta.....	46
	3. Laki lähestymiskiellosta annetun lain muuttamisesta	48
	4. Laki rikoslain 16 luvun 9 a §:n muuttamisesta	49
	5. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta....	50
	6. Laki vankeuslain 19 luvun 4 §:n muuttamisesta.....	51
	7. Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta	52
	8. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta	53
	LIITE	54
	RINNAKKAISTEKSTIT	54
	3. Laki lähestymiskiellosta annetun lain muuttamisesta	54
	4. Laki rikoslain 16 luvun 9 a §:n muuttamisesta	56
	5. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta....	57
	6. Laki vankeuslain 19 luvun 4 §:n muuttamisesta.....	58
	7. Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta	59
	8. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta	60

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esitys sisältää ensinnäkin ehdotuksen eurooppalaista suojelumääräystä koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/99/EU kansallisesta täytäntöönpanosta. Direktiivi hyväksyttiin 13 päivänä joulukuuta 2011.

Direktiivin tarkoituksena on tehostaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä erityisesti väkivaltarikosten sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen liittyvien rikosten torjumiseksi. Direktiivi sisältää säännökset siitä, että henkilö voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa myös siirtyessään toiseen jäsenvaltioon ilman, että hänen tarvitsisi siellä käynnistää uutta menettelyä suojaa saadakseen. Tarkoituksena on estää suojattavan henkilön joutuminen toisessa jäsenvaltiossa rikoksen uhriksi.

Aloitteen direktiiviksi tekivät Belgia, Bulgaria, Espanja, Italia, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Suomi, Unkari ja Viro joulukuussa 2009. Direktiivi perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä *SEUT*, 82 artiklan 1 kohtaan, jossa määrätään, että oikeudellinen yhteistyö unionissa rikosoikeuden alalla perustuu tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen. Direktiivin taustalla on myös Tukholman ohjelma — Avoin ja turvallinen Eurooppa kansalaisia ja heidän suojeluaan varten. Siinä komissiota ja jäsenvaltioita kehoitetaan tarkastelemaan, miten uhrien suojelua koskevaa lainsäädäntöä ja käytännön tukitoimenpiteitä voidaan parantaa. Direktiivi mainitaan myös 10 päivänä kesäkuuta 2011 hyväksytyssä päätöslauselmassa uhrien suojelua koskevaksi etenemissuunnitelmaksi. Suunnitelman mukaan suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta laaditaan kaksi lainsäädäntöinstrumenttia, joista ensimmäinen perustuu edellä mainittuun rikosoikeudellista yhteistyötä koskevaan SEUT 82 artiklaan ja toinen oi-

keudellista yhteistyötä yksityisoikeuden alalla koskevaan 81 artiklaan.

Alkuperäisen aloitteen mukaan direktiivin soveltamisala oli laajempi kuin mihin neuvotteluissa lopulta päädyttiin. Aloitteen lähtökohtana oli, että direktiivi kattaa kansalliset lähestymiskiellot siitä riippumatta, edeltäkö niitä rikos vai ei. Yhteisymmärrykseen pääsemiseksi direktiivin soveltamisalaa jouduttiin kuitenkin oikeusperustaan liittyvien näkemyserojen vuoksi rajoittamaan. Kuuluakseen direktiivin soveltamisalaan edellytyksenä on, että kansallinen suojelutoimenpide on määrätty rikoksen tai väitetyn rikoksen seurauksena.

Direktiiviä täydentämään säädettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 606/2013 yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta. Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat yksityisoikeuden alan suojelutoimenpiteet eli ne toimenpiteet, joita ei ole määrätty rikoksen tai väitetyn rikoksen seurauksena. Asetus hyväksyttiin 12 päivänä kesäkuuta 2013. Asetus perustuu nykyisille siviilioikeudellisten vastavuoroista tunnustamista koskevien Euroopan unionin velvoitteiden periaatteille.

Suomessa direktiivissä ja asetuksessa tarkoitetuista toimenpiteistä säädetään lähestymiskiellosta annetussa laissa (898/1998), jäljempänä *lähestymiskieltolaki*. Laki sisältää laaja-alaiset säännökset lähestymiskiellon määrittämisestä henkeen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen taikka sen uhan tai muun vakavan häirinnän torjumiseksi. Menettelyllisesti lähestymiskieltoa koskevan asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia (689/1997), jäljempänä *ROL*. Suomen oikeuskäytännössä lähestymiskielto määrätään lähes poikkeuksetta itsenäisenä toimenpiteenä erillään rikosasian käsittelystä, vaikka se lain mukaan voidaan käsitellä myös rikosasian yhteydessä.

Täytäntöön pantava direktiivi soveltuisi niihin Suomen järjestelmän mukaisiin lähestymiskieltoihin, joita edeltää rikos tai väitetty

rikos. Näin ollen tilanteet, joissa lähestymiskiellolla ei ole direktiivissä tarkoitettua yhteyttä rikokseen, jäävät direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Näihin lähestymiskieltoihin voidaan sitä vastoin soveltaa mainittua yksityisoikeuden alan toimia koskevaa asetusta.

Esityksessä ehdotetaan, että direktiivi pantaisiin täytäntöön säätämällä laki eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta. Asetus on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä jäsenvaltioissa. Eräiltä osin asetuksen soveltaminen edellyttää täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta, joka sisältäisi asetusta täydentävät säännökset.

2 Nykytila

Lähestymiskieltoain 1 §:n mukaan lähestymiskielto voidaan määrätä henkeen, vapautteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai muun vakavan häirinnän torjumiseksi. Laki mahdollistaa lähestymiskiellon määräämisen myös itsensä uhatuksi tuntevan henkilön kanssa samassa taloudessa asuvaa henkilöä vastaan (*perheen sisäinen lähestymiskielto*). Lähestymiskielto voidaan määrätä joko perusmuotoisena tai laajennettuna (3 §). Perusmuotoisessa lähestymiskiellossa lähestymiskieltoon määrätty henkilö ei saa tavata, seurata tai tarkkailla suojattavaa henkilöä eikä ottaa häneen yhteyttä tai sitä yrittää. Perheen sisäiseen lähestymiskieltoon määrätyn on lisäksi poistuttava hänen ja suojattavan henkilön yhteisestä asunnosta. Laajennettu lähestymiskielto voi koskea kieltoa oleskella suojattavan henkilön asunnon, työpaikan tai muun oleskelupaikan läheisyydessä. Lähestymiskielto ei koske yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia.

Lähestymiskiellon määrää Suomessa käräjäoikeus (4 §). Asian käsittelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä ROL:ssa säädetään

(6 §). Väliaikaisen lähestymiskiellon voi määrätä myös pidättämiseen oikeutettu virkamies (11 §). Päätös on kuitenkin viipymätöntä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua saatettava käräjäoikeuden käsiteltäväksi (12 §). Lain 7 §:n mukaan lähestymiskielto voidaan määrätä enintään yhdeksi vuodeksi. Jos lähestymiskielto uudistetaan, se voidaan määrätä enintään kahdeksi vuodeksi. Perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan sekä kieltoa määrättäessä että sitä uudistettaessa määrätä enintään kolmeksi kuukaudeksi. Rangaistus lähestymiskiellon ja väliaikaisen lähestymiskiellon rikkomisesta on rikoslain (39/1889) 16 luvun 9 a §:n mukaan sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi.

Euroopan unionissa rikosoikeudellisen yhteistyön alalla on tehty kaksi lainsäädäntöinstrumenttia, jotka rajoitetusti kattavat myös lähestymiskieltoyppisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen. Näistä ensimmäinen on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuomioihin ja valvontapäätöksiin valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi tehty neuvoston puitepäättös 2008/947/YOS, jäljempänä *puitepäättös 2008/947/YOS*. Toinen on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona tehty neuvoston puitepäättös 2009/829/YOS, jäljempänä *puitepäättös 2009/829/YOS*.

Mainittujen puitepäätösten tarkoituksena on edistää epäillyn tai tuomitun yhteiskuntaan sopeutumista ja mahdollistaa puitepäätöksissä tarkoitettun valvonnan järjestäminen rikoksesta epäillyn tai tuomitun asuinvaltiossa. Vaikka puitepäätösten nimenomaisena tavoitteena ei ole rikoksen uhrin aseman parantaminen, poissuljettua niiden nojalla ei kuitenkaan ole lähestymiskieltojen vastavuoroisen tunnustamisen sellaisissa järjestelmissä, joissa lähestymiskiellosta määrätään esimerkiksi vangitsemisvaatimusta tai matkustuskieltoa koskevan asian käsittelyssä taikka päätettäessä tuomitun päästämisestä ehdonalaiseen vapauteen.

Suomessa määrättyjen lähestymiskieltojen osalta tätä mahdollisuutta ei kuitenkaan ole, koska yllä kuvatuin tavoin lähestymiskielto Suomessa määrätään lähes aina erillään ri-

kosasian käsittelystä. Lähestymiskiellot onkin puitepäätösten täytäntöönpanolainsäädännössä Suomen osalta rajattu soveltamisalan ulkopuolelle. Lähestymiskiello ei niiden nojalla tulisi määrättäväksi myöskään Suomen ollessa täytäntöönpanovaltio. Lähestymiskielloa ei Suomessa määrätä myöskään avioeroa tai lapsen huoltoa koskevan riitaasian yhteydessä, joten niiden tunnustamiseen liittyvä yhteistyö ei voisi tulla harkittavaksi niin sanotun Bryssel II a -asetuksen nojalla (neuvoston asetus (EY) 2201/2003 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta).

Kuten edellä on todettu, tällä hetkellä Suomessa ei ole voimassa lainsäädäntöä, joka mahdollistaisi lähestymiskiellojen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvän yhteistyön Suomen ja muiden valtioiden välillä.

3 Asetuksen pääasiallinen sisältö ja sen edellyttämä kansallinen lainsäädäntö

Kohde, soveltamisala ja määritelmät

Asetuksen 1—3 artiklassa säädetään, että asetusta sovelletaan jäsenvaltioissa yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden tunnustamisessa. Artiklat eivät edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Kuten edellä on todettu, asetuksessa tarkoitetut toimenpiteet Suomessa olisivat lähestymiskiellolain mukaisia lähestymiskielloja siltä osin kuin nämä kuuluvat asetuksen soveltamisalaan. Muiden jäsenvaltioiden osalta kyse olisi niiden kansallisen lainsäädännön mukaisista suojelutoimenpiteistä, jotka täyttävät asetuksen määritelmät.

Tunnustaminen ja täytäntöönpano

Asetuksen 4 artikla sisältää periaatteen, jonka mukaan jossakin jäsenvaltiossa määrätty suojelutoimenpide on tunnustettava muissa jäsenvaltioissa ilman erillistä menettelyä, ja se on täytäntöönpanokelpoinen ilman täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista.

Artiklan lähtökohtana on, että suojeltavan henkilön, joka haluaa vedota vastaanottavassa jäsenvaltiossa alkuperäjäsenvaltiossa määrättyyn suojelutoimenpiteeseen, on toimitettava vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle artiklan 2 kohdassa tarkoitetut asiakirjat. Toimitettavia asiakirjoja ovat suojelutoimenpiteen jäljennös, alkuperäjäsenvaltiossa 5 artiklan mukaisesti annettu todistus ja tarvittaessa todistuksen translitteraatio tai käänös. Artiklan 3 kohdan mukaan todistuksella on vaikutuksia vain siltä osin kuin suojelutoimenpide on täytäntöönpanokelpoinen. Artiklan 4 kohdan mukaan tunnustamisen vaikutukset rajoittuvat 12 kuukauden ajanjaksoon, joka alkaa todistuksen myöntämisestä.

Artiklan 5 kohdan mukaan suojelutoimenpiteiden täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntöä. Tämä on lähtökohta myös asetuksen johdanto-osan 18 kappaleessa, jonka mukaan asetuksessa olisi käsiteltävä vain suojelutoimenpiteellä määrätyn velvoitteen tunnustamista. Asetuksella ei olisi säänneltävä suojelutoimenpiteen soveltamis- tai täytäntöönpanomenettelyä, eikä sen olisi myöskään katettava mahdollisia seuraamuksia, joita voidaan asettaa, jos suojelutoimenpiteellä määrättyä velvoitetta rikotaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Nämä määräytyvät kyseisen jäsenvaltion oikeuden mukaan. Unionin oikeuden yleisten periaatteiden ja erityisesti vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden on kuitenkin huolehdittava siitä, että asetuksen nojalla tunnustetut suojelutoimenpiteet voivat tulla sovellettaviksi vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Asetuksen mukaan Suomessa täytäntöönpanomenettelyyn sovellettaisiin näin ollen kansallista lainsäädäntöä. Suomessa lähestymiskielloille ei ole erityistä täytäntöönpanomenettelyä. Lähestymiskiello tulee lähestymiskiellolain 7 §:n 1 momentin nojalla voimaan silloin, kun käräjäoikeus tekee ratkaisun kieltoon määräämisestä. Ratkaisua on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei asiaa käsittelevä ylempi tuomioistuin toisin määrää. Lisäksi lähestymiskiellot rekisteröidään poliisiasiain tietojärjestelmään lähestymiskiellolain 9 §:n 3 momentin nojalla ja poliisi valvoo niiden noudattamista. Lä-

hestymiskiellon rikkominen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 16 luvun 9 a §:ssä. Rikkomisesta voi seurata sakkorangaistus tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistus. Poliisilaisissa (872/2011) ei ole säädetty erityisiä toimivaltuuksia lähestymiskieltojen valvonnalle, vaan poliisin toimivaltuudet valvoa lähestymiskiellon noudattamista perustuvat siihen, että kiellon rikkominen on kriminalisoitu. Lähestymiskiellon rikkoja voidaan pakkokeinolaissa (806/2011) säädettyjen edellytysten täyttyessä pidättää tai vangita, jos tämä on tarpeen uusien rikkomisten tai muiden rikosten ehkäisemiseksi.

Asetuksen voidaan katsoa jättävän harkintavaltaa kansallisen täytäntöönpanolainsäädännön sisällön osalta. Keskeistä kuitenkin on johdanto-osassa todetun mukaisesti, että asetuksen nojalla tunnustetut suojelutoimenpiteet voivat tulla sovellettaviksi vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Esityksessä on ensinnäkin pidetty perusteluna sen selventämistä kansallisessa lainsäädännössä, että toisessa jäsenvaltiossa määrätty suojelutoimenpide pannaan Suomessa täytäntöön ilmoittamalla suojelutoimenpide lähestymiskiellon 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin eli poliisiasiain tietojärjestelmään (asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §). Esityksen mukaan myös muut ehdotetun lain tai asetuksen nojalla annetut tuomioistuimen päätökset tai toimenpiteet, joilla kumotaan suojelutoimenpide tai muutetaan sitä, tulisi vastaavasti ilmoittaa poliisiasiain tietojärjestelmään.

Toisessa jäsenvaltiossa määrätty suojelutoimenpide tulisi rekisteröinnin kautta poliisin tietoon samalla tavoin kuin Suomessa määrätty lähestymiskielto. Koska rikoslain voimassaolevan lähestymiskiellon rikkomisen kriminalisoinnin (16 luvun 9 a §) ei voida katsoa soveltuvan asetuksen nojalla tunnustettujen suojelutoimenpiteiden rikkomiseen, pelkkä suojelutoimenpiteen rekisteröinti Suomessa ei kuitenkaan antaisi poliisille toimivaltuuksia valvoa suojelutoimenpiteiden noudattamista Suomessa. Pelkkää rekisteröintiä ei näin ollen voida pitää asetuksessa edellytettynä riittävänä täytäntöönpanolainsäädäntönä.

Kuten edellä on todettu, asetus itsessään ei sisällä säännöksiä suojelutoimenpiteiden rik-

komisen seuraamuksista, vaan nämä jäävät vastaanottavan jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön varaan. Tämä koskee myös suojelutoimenpiteen rikkomisen kriminalisointia vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Koska kyse on yksityisoikeudellisesta asetuksesta, se ei voisi sisältääkään kriminalisointivelvoitetta.

Asetuksen velvoitteet voitaisiin Suomessa täyttää säätämällä täytäntöön pannun suojelutoimenpiteen rikkominen Suomessa rangaistavaksi. Tällöin asetuksen nojalla täytäntöön pannut suojelutoimenpiteet olisivat vastaavalla tavalla Suomessa voimassa kuin kansalliset lähestymiskiellot. Toisaalta kriminalisointia voidaan pitää ongelmallisena, koska tällöin säädettäisiin rangaistavaksi toisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla annetun suojelutoimenpiteen rikkominen Suomessa. Kyse olisi lisäksi toisen jäsenvaltion lain mukaisesta siviilioikeudellisesta toimenpiteestä. Koska asetuksen mukaan tunnustaminen tapahtuu ilman erillistä menettelyä, Suomen kansallinen viranomais ei tee tunnustamiseen liittyvää kansallista harkintaa suojelutoimenpiteen kansallisesta hyväksymisestä.

Asetus kuitenkin soveltuu vain Euroopan unionin jäsenvaltioihin ja kyse on vain kyseisten valtioiden kansallisissa menettelyissä hyväksytyistä suojelutoimenpiteistä. Lisäksi asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa rajoitetaan sitä, minkälaisiin suojelutoimenpiteisiin asetusta sovelletaan. Kyse tulee olla toimenpiteestä, jossa vaaraa aiheuttavalle henkilölle on asetettu yksi tai useampi asetuksessa lueteltu velvoite. Velvoitteet on tullut asettaa toisen henkilön suojelemiseksi, jos hänen ruumiillinen tai henkinen koskemattomuutensa voi olla uhattuna. Nämä velvoitteet voivat olla kieltä mennä paikkaan, jossa suojeltava henkilö asuu, työskentelee taikka vierailee tai oleskelee säännöllisesti (a alakohhta); kaikenlaista yhteydenpitoa suojeltavaan henkilöön koskeva kieltä tai sen sääntely, mukaan lukien yhteydenpito puhelimitse, sähköpostitse tai postitse, telekopioitse tai muilla keinoin (b alakohhta); kieltä lähestyä henkilöä määriteltyä etäisyyttä lähemmäksi tai tällaisen lähestymisen sääntely (c alakohhta). Mainitut kiellot vastaavat hyvin pitkälle lähestymiskiellon sisältöä. Asetuksen 6 artikla sisältää lisäksi edellytykset sille, minkä-

laisessa menettelyssä suojelutoimenpide on pitänyt määrätä alkuperäjäsenvaltiossa. Asetuksen 8 artiklassa myös edellytetään, että alkuperäjäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ilmoittaa vaaraa aiheuttavalle henkilölle asetuksen mukaisen todistuksen antamisesta sekä siitä tosiasiaista, että todistuksen myöntäminen johtaa suojelutoimenpiteen tunnustamiseen ja tarvittaessa täytäntöönpanokelpoisuuteen kaikissa jäsenvaltioissa asetuksen 4 artiklan mukaisesti. Asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa vielä rajoitetaan suojelutoimenpiteen kesto 12 kuukauteen, jolloin kohtuuttoman pitkät suojelutoimenpiteet jäävät asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Lisäksi vastaanottava jäsenvaltio suorittaa asetuksen 11 artiklan mukaisesti tarvittaessa suojelutoimenpiteen tosiasiatietojen tarkistuksen. Menettelyn tarkoituksena on huolehtia, että suojelutoimenpide voi tulla sovellettavaksi vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Asetuksen 5 artiklan nojalla myönnettävä todistus edellyttää kaikkien keskeisten tietojen antamista vastaanottavalle jäsenvaltiolle, joten myös todistuksen antamisen voidaan katsoa varmistavan, että kyse on asetuksen mukaisesta suojelutoimenpiteestä.

Edellä mainituin perustein esityksessä on katsottu, että kriminalisointia voidaan pitää laillisuusperiaatteen kannalta hyväksyttävänä. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan rikoslain 16 luvun 9 a §:ään uutta 2 momenttia, jossa säädettäisiin rangaistavaksi asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §:n nojalla poliisiasiain tietojärjestelmään ilmoitetun suojelutoimenpiteen rikkominen. Perusteltuna on kuitenkin pidetty, että rangaistussäännökseen sisällytettäisiin rajoitus, jonka mukaan suojelutoimenpiteen rikkomisena ei pidettäisi yhteydenottoa, johon olisi lähestymiskiellon 3 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla asiallinen peruste ja joka olisi ilmeisen tarpeellinen. Tällöin kriminalisointi ei kattaisi sellaisia yhteydenottoja, jotka olisivat lähestymiskiellon mukaisessa vastaavassa tilanteessa hyväksyttäviä. Edellä mainittu kriminalisoinnin laajentaminen tarkoittaisi, että myös pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momentin 3 kohdan että poliisilain 5 luvun 9 §:n 3 kohdan mukaisia toimivaltuuksia voitaisiin soveltaa uusiin tekemuotoihin.

Esityksessä ehdotetaan myös täydentävää lainsäädäntöä, jossa määriteltäisiin toimivaltainen viranomainen 4 artiklassa tarkoitettussa tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa (asetuksen soveltamista koskevan lain 2 §:n 1 momentti). Esityksen mukaan toimivaltainen viranomainen olisi Helsingin käräjäoikeus. Käräjäoikeutta voidaan pitää perustellusti toimivaltaisena viranomaisena, sillä käräjäoikeus päättää lähestymiskiellon määräämisestä kansallisissa tapauksissa.

Esityksessä on pidetty perusteltuna keskittää tunnustamista koskevien asioiden käsittely Helsingin käräjäoikeuteen, koska tätä on pidetty perusteltuna direktiivin osalta. Asiaa on selvitetty jäljempänä direktiivin 3 ja 4 artiklan yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Koska Helsingin käräjäoikeus olisi 4 artiklassa tarkoitettu tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa toimivaltainen tuomioistuin, esityksessä ehdotetaan, että Helsingin käräjäoikeus olisi toimivaltainen tuomioistuin myös tekemään tarkistuksia suojelutoimenpiteisiin asetuksen 11 artiklan mukaisesti, päättämään tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymisestä asetuksen 13 artiklan mukaisesti sekä keskeyttämään tai peruuttamaan tunnustamisen tai täytäntöönpanon 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti (asetuksen soveltamista koskevan lain 2 §:n 1 momentti). Perusteltuna voidaan pitää, että kaikkien mainittujen artiklojen osalta toimivaltainen viranomainen olisi sama.

Todistus, todistuksen myöntämisedellytykset, todistuksen sisältö, todistuksesta ilmoittaminen vaaraa aiheuttavalle henkilölle ja todistuksen oikaisu tai peruuttaminen

Asetuksen 5 artiklassa säädetään todistuksesta, jonka antaa alkuperäjäsenvaltion suojelutoimenpiteitä määräävä viranomainen ja joka suojeltavan henkilön on toimitettava vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Todistus on myönnettävä suojeltavan henkilön pyynnöstä käyttäen 19 artiklan mukaista vakiolomaketta. Todistuksen myöntämiseen ei voi hakea muutosta.

Asetuksen 6 artiklassa säädetään, millä edellytyksillä todistus voidaan myöntää. Todistuksen myöntämisen edellytykset koskevat sitä, että vaaraa aiheuttavalle henkilölle

on ilmoitettu suojelutoimenpiteestä tai sen vireilletulosta alkuperäjäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti taikka että vaaraa aiheuttavalla henkilöllä on ollut oikeus hakea suojelutoimenpiteeseen muutosta alkuperäjäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Asetuksen 7 artiklassa määritellään, mitkä tiedot alkuperäjäsenvaltiossa annettavan todistuksen tulee sisältää.

Asetuksen 5—7 artiklassa edellytetään toimivaltaisen viranomaisen määrittelevää täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Esityksessä ehdotetaan, että todistuksen myöntämisessä toimivaltaisia viranomaisia olisivat yleiset tuomioistuimet (asetuksen soveltamista koskevan lain 2 §:n 2 momentti). Toimivaltainen tuomioistuin olisi se, joka on asianomaisessa asiassa määrännyt lähestymiskiellon. Toimivaltaiset tuomioistuimet antaisivat todistuksia 5—7 artiklan mukaisesti suoraan asetuksen nojalla.

Asetus ei mahdollista poliisin nimeämistä toimivaltaiseksi viranomaiseksi. Tämä todetaan asetuksen johdanto-osan 13 kappaleessa, jonka mukaan poliisiviranomaisia ei missään tapauksessa tulisi pitää asetuksessa tarkoitettuina suojelutoimenpiteitä määräävinä viranomaisina. Ehdotettu pykälä tarkoittaisi, että muut kuin tuomioistuimen määräämät väliaikaiset lähestymiskiellot jäävät soveltamisalan ulkopuolelle. Asetuksen soveltaminen väliaikaisiin lähestymiskielloihin ei muutenkaan olisi käytännössä tarkoituksenmukaista, sillä väliaikainen lähestymiskiello tulee viipymättä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa saattaa käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

Asetuksen 8 artiklassa säädetään, että alkuperäjäsenvaltion suojelutoimenpiteen määräävän viranomaisen on ilmoitettava vaaraa aiheuttavalle henkilölle todistuksesta sekä siitä tosiasista, että todistuksen myöntäminen johtaa suojelutoimenpiteen tunnustamiseen ja tarvittaessa täytäntöönpanokelpoisuuteen kaikissa jäsenvaltioissa 4 artiklan mukaisesti. Artiklassa säädetään myös noudatettavista tiedoksiantomenettelyistä, joissa osin noudatetaan alkuperäjäsenvaltion lainsäädäntöä. Artiklan 3 kohdassa erityisesti säädetään, että suojeltavan henkilön olinpaikkaa tai muita yhteystietoja ei saa ilmaista vaaraa aiheuttavalle henkilölle, ellei niiden ilmaise-

minen ole tarpeen suojelutoimenpiteen noudattamista tai täytäntöön panemista varten.

Asetuksen 8 artiklan osalta esityksessä ehdotetaan täydentävää säännöstä asetuksen soveltamista koskevaan lakiin (5 §). Säännöksessä selvennettäisiin, miten Suomessa annetusta todistuksesta ilmoitetaan vaaraa aiheuttavalle henkilölle. Esityksessä on pidetty perusteltuna, että ilmoittaminen suoritettaisiin lähestymiskiellon 9 §:n 2 momentin mukaisesti jotakin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun mukaista todisteellista tiedoksiantotapaa noudattaen, jollei asetuksessa toisin säädetä. Tiedoksiantotapa olisi sama kuin millä lähestymiskiellon päätöksestä ilmoitetaan sille, jota vastaan lähestymiskiello on määrätty. Todisteellista tiedoksiantoa on pidetty perusteltuna, sillä Suomessa määrätyn lähestymiskiellon täytäntöönpanosta toisessa jäsenvaltiossa seuraisi kyseisen jäsenvaltion lain mukaisia täytäntöönpanotoimia sekä mahdollisesti seuraamuksia lähestymiskiellon rikkomisesta. Seuraamuksena saattaa olla myös rikosoikeudellinen rangaistus.

Asetuksen 9 artiklassa säädetään todistuksen oikaisusta tai peruuttamisesta. Todistuksen oikaisu koskee kirjoitusvirheen oikaisua ja peruuttaminen taas sitä, että todistus on annettu selkeästi virheellisin perustein. Sekä oikaisuun että peruuttamista koskevaan menettelyyn mukaan lukien mahdollinen muutoksenhaku sovelletaan alkuperäjäsenvaltion lainsäädäntöä.

Asetuksen 9 artiklan osalta esityksessä ehdotetaan täydentävää lainsäädäntöä, jossa selvennettäisiin oikaisussa ja peruuttamisessa noudatettava menettely (asetuksen soveltamista koskevan lain 6 ja 7 §).

Suojeltavan henkilön avustaminen

Asetuksen 10 artikla sisältää säännöksen, jonka mukaan alkuperäjäsenvaltion suojelutoimenpiteen määräävän viranomaisen on suojeltavan henkilön pyynnöstä avustettava tätä saamaan tietoa vastaanottavan jäsenvaltion viranomaisista.

Artikla ei edellytä täydentävää lainsäädäntöä. Suomessa lähestymiskielloja määrävien tuomioistuinten tulisi avustaa suojeltavaa henkilöä artiklan säännösten mukaisesti.

Suojelutoimenpiteen tarkistaminen, kieltä tutkia uudelleen asiaratkaisu, tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytyminen sekä tunnustamisen tai täytäntöönpanon keskeyttäminen tai peruuttaminen

Kun asetuksen 5—9 artiklassa säädetään todistuksen antamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä alkuperäjäsenvaltiossa, asetuksen 11—14 artiklassa säädetään sitä vastoin vastaanottavassa jäsenvaltiossa suoritettavista toimenpiteistä.

Asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa säädetään, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on tarvittaessa ja siinä määrin kuin on tarpeen tehtävä suojelutoimenpiteen tosiasiatietoihin tarkistuksia, jotta suojelutoimenpide voisi tulla sovellettavaksi kyseisessä jäsenvaltiossa. Artiklan 2 kohdan mukaan suojelutoimenpiteen tarkistamista koskevaan menettelyyn sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntöä. Artiklan 3 ja 4 kohdassa säädetään tarkistamisesta ilmoittamisesta vaaraa aiheuttavalle henkilölle. Artiklan 5 kohdan mukaan suojeltava henkilö ja vaaraa aiheuttava henkilö voivat hakea muutosta suojelutoimenpiteen tarkistamiseen. Muutoksenhakumenettelyyn sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntöä. Muutoksenhaulla ei kuitenkaan ole lykkäävää vaikutusta.

Asetuksen 11 artiklan osalta esityksessä ehdotetaan täydentävää lainsäädäntöä, jossa määriteltäisiin tarkistamisessa noudatettava menettely (asetuksen soveltamista koskevan lain 3 §). Kuten edellä on todettu, toimivaltainen viranomainen olisi ensi asteessa Helsingin kärjäoikeus (asetuksen soveltamista koskevan lain 2 §:n 1 momentti).

Asetuksen johdanto-osan 20 kappaleessa selvennetään tarkistamisen sisältöä. Koska tarkistamisessa on kyse tosiasiatietojen eli käytännössä todennäköisimmin paikka- ja osoitetietojen tarkistamisesta, pääkäsitteiden järjestämistä ei ole pidetty tarpeellisena. Asian luonteesta johtuen on sitä vastoin pidetty perusteltuna, että asia ratkaistaisiin kirjallisessa menettelyssä. Asetuksen soveltamista koskevan lain 3 §:ssä ehdotettu kirjallinen menettely vastaisi ROL:n 5 a luvussa säädettyä kirjallista menettelyä siltä osin kuin luvun

säännösten on katsottu soveltuvan asetuksen soveltamista koskevaan asian käsittelyyn.

Ehdotetun 3 §:n mukaan kärjäoikeus pyytäisi suojeltavaa ja vaaraa aiheuttavaa henkilöä toimittamaan asiaan kirjallisen lausuman, jollei tämä olisi selvästi tarpeetonta. Jos kärjäoikeus harkitsisi sen tarpeelliseksi, se voisi varata asiaan osalliselle tilaisuuden suullisen lausuman antamiseen. Esityksen mukaan, jollei asetuksessa toisin säädetä, tuomioistuimen päätöksestä olisi ilmoitettava molemmille osapuolille lähestymiskiellon lain 9 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti. Tiedoksiantotapa vastaisi lähestymiskiellon päätöksen tiedoksiantoa. Tätä on pidetty tarpeellisena, sillä tällä tavoin molemmat osapuolet saisivat tietoonsa suojelutoimenpiteen tarkan sisällön Suomessa vastaavalla tavalla kuin Suomessa määrätyn lähestymiskiellon osalta. Todisteellista tiedoksiantoa voidaan pitää perusteltuna lisäksi erityisesti sen takia, että esityksessä ehdotetaan suojelutoimenpidettä koskevassa ratkaisussa olevan yksilöidyn kiellon rikkomisen säätämistä rangaistavaksi.

Asetuksen 12 artiklan mukaan alkuperäjäsenvaltiossa määrättyä suojelutoimenpidettä ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Asetuksen 12 artikla ei edellytä täydentävää lainsäädäntöä.

Asetuksen 13 artiklan mukaan suojelutoimenpiteen tunnustamisesta ja tarvittaessa täytäntöönpanosta on kieltäydyttävä vaaraa aiheuttavan henkilön hakemuksesta, jos tunnustaminen on selvästi vastoin vastaanottavan jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (*ordre public*) tai ristiriidassa vastaanottavassa valtiossa annetun tai tunnustetun tuomion kanssa. Artiklan 2 kohdan mukaan tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymistä koskeva hakemus on toimitettava sille vastaanottavan jäsenvaltion tuomioistuimelle, jonka kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut komissiolle 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan iv alakohdan mukaisesti. Artiklan 3 kohdan mukaan suojelutoimenpiteen tunnustamisesta ei voida kieltäytyä sillä perusteella, että vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntö ei mahdollista kyseistä toimenpidettä samojen tosiseikkojen perusteella.

Asetuksen 13 artiklan osalta esityksessä ehdotetaan täydentävää lainsäädäntöä, jossa määriteltäisiin tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymisessä noudatettava menettely (asetuksen soveltamista koskevan lain 3 §). Koska kyse on tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevasta asiasta, jossa kieltäytymisperusteet ovat hyvin suppeat, pääkäsitteilyn järjestämistä ei ole pidetty tarpeellisena. Asian luonteesta johtuen on sitä vastoin pidetty perusteltuna, että asian ratkaistaisiin kirjallisessa menettelyssä. Tuomioistuimen ehdotetaan olevan sama kuin suojelutoimenpiteen tarkistamisessa.

Asetuksen 14 artiklan 1 kohdan mukaan, jos suojelutoimenpide keskeytetään tai peruutetaan alkuperäjäsenvaltiossa taikka sen täytäntöönpanokelpoisuus keskeytetään tai täytäntöönpanokelpoisuutta rajoitetaan tai jos todistus peruutetaan, alkuperäjäsenvaltion suojelutoimenpiteen määrävän viranomaisen on suojeltavan henkilön tai vaaraa aiheuttavan henkilön pyynnöstä myönnettävä todistus tästä keskeytyksestä, rajoituksesta tai peruutuksesta vakiolomaketta käyttäen. Artiklan 2 kohdan mukaan suojeltavan henkilön tai vaaraa aiheuttavan henkilön esittäessä 1 kohdan mukaisesti myönnetyn todistuksen vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on keskeytettävä tai peruutettava tunnustamisen vaikutukset ja tarvittaessa suojelutoimenpiteen täytäntöönpano.

Asetuksen 14 artiklan 1 kohdan osalta esitetään toimivaltaisen viranomaisen määrittelevää täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Asetuksen soveltamista koskevan lain 2 §:n 2 momentissa ehdotetaan, että asetuksen 14 artiklan osalta todistuksen antamiseen toimivaltaisia viranomaisia olisivat yleiset tuomioistuimet vastaavalla tavalla kuin asetuksen 5 artiklan osalta. Yleiset tuomioistuimet antaisivat kohdassa tarkoitettuja todistuksia suoraan asetuksen nojalla.

Artiklan 2 kohdan osalta, kuten edellä on todettu, toimivaltainen viranomainen olisi ensi asteessa Helsingin käräjäoikeus (asetuksen soveltamista koskevan lain 2 §:n 1 momentti). Esityksen mukaan artiklan 2 kohdan osalta sovellettaisiin asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §:n säännöstä, joka tarkoittaisi, että käräjäoikeuden keskeyttäessä tai peruuttaessa tunnustamisen vaikutukset ja

tarvittaessa suojelutoimenpiteen täytäntöönpanon, tästä olisi ilmoitettava lähestymiskieltoihin 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin eli poliisiasiain tietojärjestelmään.

Laillistaminen ja muut vastaavat muodollisuudet, translitteraatio tai käännös sekä yleisön saataville asetettavat tiedot

Asetuksen 15—17 artikla koskevat asiakirjojen laillistamista, käännöksiä sekä siviili- ja kauppaoikeuden alan oikeudellisen verkoston asemaa.

Asetuksen 16 artiklan osalta esityksessä ehdotetaan, että asetuksen soveltamista koskevaan lakiin otettaisiin selventävä kieliä ja käännöksiä koskeva säännös (8 §).

Jäsenvaltioiden ilmoittamat tiedot

Asetuksen 18 artiklassa säädetään toimivaltaisia viranomaisia ja käännöksissä hyväksyttäviä kieliä koskevien tietojen toimitamisesta komissiolle. Tiedot on tullut toimittaa viimeistään 11 päivänä heinäkuuta 2014. Suomi on toimittanut komissiolle artiklassa tarkoitettut tiedot ilmoittaen, että eduskunta ei ole vielä hyväksynyt toimivaltaisia viranomaisia koskevia kansallisia lakeja.

Lomakkeiden laatiminen ja niiden myöhemmät muutokset, komiteamenettely, uudelleentarkastelu ja voimaantulo

Asetuksen 19—22 artikla sisältävät tavanomaisia loppusäännöksiä. Asetuksen 22 artiklan 2 kohdassa säädetään, että asetusta sovelletaan 11 päivästä tammikuuta 2015. Artiklan 3 kohdan mukaan asetusta sovelletaan suojelutoimenpiteisiin, jotka on määrätty 11 päivänä tammikuuta 2015 tai sen jälkeen, riippumatta siitä, milloin menettelyt on pantu vireille.

Artiklat eivät edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Asetuksen 19 artiklassa tarkoitettut vakiolomakkeet on hyväksytty 2 päivänä syyskuuta 2014 komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 939/2014.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esitys sisältää ehdotukset sekä direktiivin kansallisesta täytäntöönpanosta että tammi-kuussa 2015 voimaantulevan asetuksen soveltamista täydentävän lainsäädännön säätämisestä.

Direktiivin täytäntöönpano tapahtuisi niin sanotulla sekamuotoisella täytäntöönpanolalla siten, että laissa säädettäisiin direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset Suomessa lakina noudatettavaksi. Blankettimuotoisen täytäntöönpanosäännöksen lisäksi lakiin otettaisiin eräitä direktiivin asiasisältöä täsmentäviä säännöksiä.

Sekamuotoista täytäntöönpanotapaa on aikaisemmin käytetty pantaessa täytäntöön rikosoikeudellista yhteistyötä koskevia puitepäätöksiä. Perustuslakivaliokunta on tietyin reunaehdoin hyväksynyt tällaisen täytäntöönpanotavan (PeVL 50/2006 vp ja PeVL 23/2007 vp). Edellytyksenä muun muassa on, että puitepäätöksen säännökset ovat siinä määrin yksityiskohtaisia ja tarkkoja, että blankettimuotoista tekniikkaa voidaan käyttää. Sääntelyn on myös kokonaisuutena täytettävä perusoikeuksia koskevat vaatimukset täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta sekä hyvästä lainkirjoittamistavasta. Lakivaliokunta on katsonut, että sekamuotoista täytäntöönpanotapaa tulee käyttää harkitusti ja on viitannut mainittuihin perustuslakivaliokunnan lausuntoihin (LaVM 7/2010 vp, LaVM 4/2011 vp ja LaVM 10/2012 vp). Mietinnössään LaVM 4/2011 vp lakivaliokunta totesi, että Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen tehtyjen direktiivien täytäntöönpanotapa tulee pohdittavaksi myöhemmin.

Puitepäätösten täytäntöönpanotapaa koskevilla kriteereillä on merkitystä myös direktiivien täytäntöönpanotapaa arvioitaessa. Direktiivi vaikutuksiltaan ja velvoittavuudeltaan muistuttaa puitepäätöstä siinä, että se velvoittaa jäsenvaltiota saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättää kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on asetettu direktiivien täytäntöönpanolle tiettyjä laadullisia vaatimuksia, jotka liittyvät yhtäältä täytäntöönpanon tehokkuuteen ja toisaalta oikeusturvaan (ks. esim. asia

C—339/87, komissio v. Alankomaat ECR 1990, s. I—851 ja asia C—361/88, komissio v. Saksa, ECR 1991, s. I—2567). Täytäntöönpanon tehokkuus käsittää muun muassa vaatimuksen siitä, että täytäntöönpanon tulee olla täydellistä ja kattavaa. Oikeusturvan on katsottu edellyttävän, että direktiivin täytäntöön panevilla kansallisilla säännöksillä on sitova vaikutus. Lisäksi oikeusvarmuuden kannalta tärkeää on sääntelyn selkeys ja julkisuus.

Esimerkkinä direktiivin täytäntöönpanosta sekamuotoisella lailla voidaan mainita keskinäisestä avunannosta veroihin, maksuihin ja muihin toimenpiteisiin liittyvien saatavien perinnästä annetun direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annettu laki (1526/2011, HE 134/2011 vp). Sekamuotoisesti on pantu täytäntöön myös hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/99/ETY kumoamisesta annettu neuvoston direktiivi (185/2013, HE 190/2012 vp).

Vaihtoehtona sekamuotoiselle täytäntöönpanotavalle olisi lähinnä niin sanottu uudelleenkirjoittamismenetelmä eli transformatio. Siinä etuna olisi, että direktiivin velvoitteet voitaisiin kirjata lakiin kansallista lainkirjoitustapaa noudattaen ja käyttäen Suomen oikeusjärjestelmään sopivia ilmaisuja. Toisaalta vain harvoin voidaan kansallisesti käyttää direktiivistä poikkeavaa terminologiaa. Transformatiota on myös joskus pidetty sekamuotoista täytäntöönpanotapaa käyttäjäystävällisempänä, koska sovellettavana on vain täytäntöönpanolaki. Toisaalta transformatiokaan ei vapauta lainsoveltajaa perehtymästä puitepäätöksen tai direktiivin sisältöön, koska lainsäädäntöä tulee Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tulkita puitepäätöksen tai direktiivin sanamuodon ja tavoitteiden mukaisesti.

Ratkaisun tekeminen täytäntöönpanotapojen välillä riippuu ennen muuta siitä, kuinka suurelta osin direktiivin säännökset ovat riittävän tarkkoja ja yksityiskohtaisia sovellettaviksi suoraan. Mitä enemmän tällaisia säännöksiä on, sitä vähäisempi on täydentävän sääntelyn tarve. Täytäntöönpanotavan tulee täyttää myös direktiivien täytäntöönpanotavalle asetetut laadulliset vaatimukset. Esityk-

sessä ehdotetaan sekamuotoista täytäntöönpanotapaa erityisesti siksi, että suuri osa direktiivin säännöksistä on niin yksityiskohtaisia, että niitä voidaan soveltaa suoraan. Ratkaisua puoltaa myös se, että yksityisoikeudellisessa asetuksessa sääntelyinstrumentiksi on valittu asetus, jota erillisellä lainsäädännöllä ei ole sallittuakaan saattaa voimaan, vaan asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Näin ollen sisällöltään nyt täytäntöön pantavassa direktiivissä säännellyn kaltaisesta yhteistyöstä on katsottu voitavan myös säätää asetuksella, jolloin johdonmukaisuussyistä voidaan pitää perusteltuna, että myös direktiivin säännökset säädetään sovellettaviksi suoraan.

Esityksessä ehdotettavaan täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi asiasisältöisiä säännöksiä muun muassa toimivaltaisista viranomaisista, eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta sekä sen tunnus-
tamisessa ja täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä sekä kielistä ja kään-
nöksistä. Tarkoituksena on, että Suomeen toimitetun suojelumääräyksen perusteella määrät-
täisiin lähestymiskiello noudattaen soveltu-
vin osin lähestymiskiellon säännöksiä. Suomessa määrätyn lähestymiskiellon perus-
teella puolestaan voitaisiin antaa eurooppa-
lainen suojelumääräys, joka toimitettaisiin
toiseen jäsenvaltioon tunnustettavaksi ja pan-
tavaksi täytäntöön.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta sovelletaan suoraan jäsenvaltioissa. Se on unionin oikeuden mukaisesti voimassa sellaisenaan, eikä sitä saa selittää tai täsmentää kansallisella sääntelyllä. Asetusta ei myöskään saa kirjoittaa uudestaan eikä sisällyttää sen tekstiä kansalliseen lainsäädäntöön. Asetuksen soveltaminen voi kuitenkin edellyttää täydentävää lainsäädäntöä.

Yksityisoikeuden alalla määrättyjen suoje-
lutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnusta-
misesta annettu asetus edellyttää täydentävää
kansallista sääntelyä, koska asetuksessa on
jätetty eräitä kysymyksiä kansallisen lainsäädännön varaan. Joiltain osin voidaan lisäksi katsoa, että asetuksen tehokas soveltaminen edellyttää kansallisia menettelysäännöksiä, joita asetus ei sisällä. Esityksessä asetuksen säännöksiä täydennettäisiin lainsäädännöllä vain siltä osin kuin se on tarpeen.

Jos asetuksen teksti on tulkinnanvaraista, asia ratkaistaan asetuksen tulkinnalla. Asetuksen tekstin sisältöä tulkitsevat asetusta soveltavat tuomioistuimet. Viime kädessä Euroopan unionin tuomioistuin vastaa asetuksen säännösten tulkittamisesta. Euroopan unionin tuomioistuin voi antaa kansallisen tuomioistuimen pyynnöstä sitovan ennakkoratkaisun asetuksen soveltamisesta kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa yksittäisessä asiassa.

Esityksessä ei ole pyritty tulkitsemaan asetuksen sisältöä, vaan tämä jää asetuksen soveltajan tehtäväksi. Esityksessä kuitenkin selvitetään, miltä osin asetuksen soveltaminen edellyttää uutta lainsäädäntöä.

Esityksessä ehdotetaan, että asetuksen soveltamista koskevaan lakiin otettaisiin säännökset muun muassa toimivaltaisista viranomaisista, sovellettavasta kansallisesta menettelystä sekä kielistä ja kään-
nöksistä.

5 Esityksen vaikutukset

Direktiivin täytäntöönpanon ja asetuksen voimaantulon voidaan katsoa tehostavan rikoksen uhrien suojelua erityisesti väkivaltarikosten sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen liittyvien rikosten osalta. Säädösten soveltaminen helpottaisi suojattavan henkilön asemaa erityisesti tilanteissa, jossa hän siirtyy jäsenvaltiosta toiseen jäsenvaltioon.

Voidaan arvioida, että direktiivin ja asetuksen soveltamisalaan tulevien tapausten määrä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisessä yhteistyössä tulisi olemaan vähäinen. Direktiivin täytäntöönpanolla ja asetuksella voidaan kuitenkin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia usein pari- tai perhesuhteissa ilmenneiden taikka rikosasiassa uhattuun todistajaan liittyvien väkivaltarikosten sekä vapau-
teen ja rauhaan kohdistuvien rikosten torjumiseksi.

Käräjäoikeudet ovat viimeisten viiden vuoden aikana määränneet keskimäärin noin 1450 lähestymiskielloa vuodessa. Tarkempaa tietoa ei ole saatavilla siitä, kuinka monessa tapauksessa olisi ollut tarve sille, että Suomessa määrätty lähestymiskiello olisi voimassa toisessa Euroopan unionin jäsenvalti-

ossa. Tällaista tarvetta ei lähestymiskieltoasioiden käsittelyssä ole yleensä tuotu esille.

Asetuksen voimaantulo edellyttää, että toisessa jäsenvaltiossa määrättyjä suojelutoimenpiteitä koskevia tietoja sisällytetään lähestymiskieltoain 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin. Tämä tulee edellyttämään joitakin vähäisenä pidettäviä muutoksia kyseessä oleviin tietojärjestelmiin. Muutoksilla ei olisi kuin vähäisiä taloudellisia vaikutuksia. Koska arvioitavissa on, että asetuksen nojalla tulisi rekisteriin merkittäväksi vain hyvin vähäinen määrä päätöksiä, päätösten sisällyttämisestä rekisteriin ei aiheutuisi poliisille merkittävää työtä tai merkittäviä kuluja.

Direktiivin täytäntöönpanosta ja asetuksen voimaantulosta aiheutuu tarve kouluttaa kärjäoikeuksien henkilökunta soveltamaan uutta lainsäädäntöä. Voidaan kuitenkin arvioida, että direktiivistä ja asetuksesta ei tapausten oletetun harvalukuisuuden vuoksi aiheutuisi mainittavia taloudellisia, organisatorisia tai henkilöstövaikutuksia.

6 Asian valmistelu

Direktiivin valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän U 89/2009 vp sekä lisäksi täydentäviä tietoja asian käsittelystä Euroopan unionissa. Lakivaliokunta on antanut asiasta lausunnot LaVL 2/2010 vp ja LaVL 2/2011 vp.

Oikeusministeriö asetti 15 päivänä maaliskuuta 2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus direktiivin kansallista täytäntöönpanoa koskeväksi lainsäädännöksi. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriön lainvalmisteluosasto, sisäministeriö, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Helsingin kärjäoikeus sekä Suomen Asianajajaliitto.

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin 21 päivänä helmikuuta 2013 lausuntoa 15 eri viranomaiselta, järjestöltä ja asiantuntijalta. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus antaa mietinnöstä lausunto. Lausuntoja annettiin yhteensä 9. Lausunnon antoivat ulkoasiainministeriö, oikeusministeriön oikeushallinto-osaston kansainvälisen oikeudenhoidon yksikkö, valtioneuvoston oikeuskansleri, eduskunnan oikeusasiamies, Helsingin hovioikeus, Helsingin kärjäoikeus, Valta-

kunnansyyttäjänvirasto, Suomen tuomariliitto ja Suomen Asianajajaliitto. Annetuista lausunnoista on julkaistu lausunnotiivistelmä (oikeusministeriön julkaisusarja mietintöjä ja lausuntoja 41/2013).

Annetuissa lausunnoissa mietintöön sisältyviin ehdotuksiin on suhtauduttu lähtökohdallisesti myönteisesti.

Helsingin hovioikeus on kuitenkin pitänyt direktiivin täytäntöön panemiseksi ehdotettuja ratkaisuja tarpeettoman monimutkaisina, eikä esimerkiksi ole katsonut, että ehdotuksessa olisi esitetty perusteita sille, miksi lähestymiskielton voimassa ollessa jälkikäteen annettava eurooppalainen suojelumääräys tulisi kuitenkin käsitellä pääsääntöisesti suullisesti ja tähänkin ratkaisuun saisi vielä erikseen hakea muutosta. Esitystä ei kuitenkaan ole tältä osin muutettu, sillä muut lausunnonantajat eivät kritisoineet ehdotettua menettelyä.

Suomen Asianajajaliitto on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota lapsen tapaamisoikeuden toteutumiseen ja erityisesti siihen, että Suomessa annettavassa suojelumääräyksessä on syytä mahdollisimman tarkasti määritellä kieltoa koskevat rajoitukset, kuten tapaamisoikeuden toteutumiseen liittyvät yhteydenotot. Esityksen perusteltuja on tältä osin täydennetty.

Oikeuskansleri on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota direktiivin täytäntöönpanotapaan ja katsonut, että ehdotetussa täytäntöönpanolaissa tulisi toistaa laajemmin direktiivin sisältöä. Esitystä ei kuitenkaan ole tältä osin muutettu, sillä muut lausunnonantajat eivät kritisoineet ehdotettua täytäntöönpanotapaa.

Myös asetuksen valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän U 19/2011 vp sekä lisäksi täydentäviä tietoja asian käsittelystä Euroopan unionissa. Lakivaliokunta on antanut asiasta lausunnot LaVL 12/2011 vp ja LaVL 15/2012 vp.

Asetuksen osalta esitys on laadittu oikeusministeriössä. Esitysluonnoksesta on tältä osin pyydetty 7 päivänä lokakuuta 2014 lausuntoa 15 eri viranomaiselta, järjestöltä ja asiantuntijalta. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus antaa luonnoksesta lausunto. Luonnoksesta saatiin 10 lausuntoa. Lausunnon antoivat sisäministeriö, oikeus-

ministeriön oikeushallinto-osaston kansainvälisen oikeudenhoidon yksikkö, valtioneuvoston apulaisoikeuskansleri, Helsingin kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Pohjois-Savon kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Poliisihallitus ja Suomen Asianajajaliitto.

Pääosassa lausuntoja ei ehdotettu muutoksia esitykseen.

Suomen Asianajajaliitto ei pitänyt esitysluonnoksessa rikoslain 16 luvun 9 a §:ään ehdotettua rangaistavuuden alaa kannatettavana ja ehdotti säännökseen muutosta. Esitystä on tältä osin muutettu täydentämällä mainittua säännöstä Asianajajaliiton ehdottamalla tavalla. Täydennys rajoittaa toisessa jäsenvaltiossa määrätyn suojelutoimenpiteen rikkomisen rangaistavuuden alaa siten, että yhteydenotto ei olisi rangaistava, jos siihen

olisi lähestymiskieltolain 3 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla asiallinen peruste ja se olisi ilmeisen tarpeellinen. Mainitun rikoslain pykälän osalta Asianajajaliitto kiinnitti huomiota myös rangaistavuuden alkuaikankohtaan. Asianajajaliitto myös esitti harkittavaksi, tulisiko täytäntöönpanolakeihin lisätä mahdollisuus pyynnöstä määrätä puolustaja hakemuksen kohteena olevalle henkilölle, jollei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Puolustajan määräämistä ei ole esityksessä pidetty tarpeellisena asian luonteesta johtuen,

Oulun kärjäoikeus kiinnitti lausunnossaan huomiota direktiivin nojalla annettavien suojelumääräysten sisältövaatimuksiin.

Yksikään lausunnonantajista ei vastustanut sekä direktiivin että asetuksen mukaisten tunnustamista koskevien asioiden käsittelyn keskittämistä Helsingin kärjäoikeuteen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Direktiivin sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Tarkoitus. Artiklan mukaan direktiivin tarkoituksena on vahvistaa säännöt, joiden mukaan oikeusviranomainen tai vastaava viranomainen voi kansallisesti määrätyn suojelutoimenpiteen perusteella antaa eurooppalaisen suojelumääräyksen. Edellytyksenä on, että suojelutoimenpide on annettu henkilön suojelemiseksi rikokselta, joka voi vaarantaa hänen henkensä, ruumiillisen tai henkisen koskemattomuutensa, ihmisarvonsa, henkilökohtaisen vapautensa tai seksuaalisen koskemattomuutensa. Tarkoituksena on, että henkilön suojelua voitaisiin eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella jatkaa toisen jäsenvaltion alueella määräyksen antaneen valtion lainsäädännön mukaisesti. Suojelutoimenpiteen tulee olla määrätty rikoksen tai väitetyn rikoksen seurauksena.

Artiklan soveltamisalaa selvennetään direktiivin johdanto-osan kappaleessa 10. Siinä muun muassa todetaan, että jotta suojelutoimenpide olisi täytäntöönpanokelpoinen direktiivin mukaisesti, ei ole välttämätöntä, että rikoksesta on annettu lainvoimainen päätös. Kappaleen mukaan direktiivillä ei myöskään velvoiteta jäsenvaltioita muuttamaan kansallista lainsäädäntöään siten, että niillä olisi mahdollisuus määrätä suojelutoimenpiteitä rikosoikeudellisissa menettelyissä.

Kuten yleisperusteluissa on todettu, Suomessa lähestymiskiello määrätään yleensä itsenäisenä toimenpiteenä erillään muun rikostai yksityisoikeudellisen asian käsittelystä. Lisäksi lähestymiskiellon määrittämisen edellytykset ovat laajemmat kuin direktiivissä sikäli, että lähestymiskiellon määrittäminen ei edellytä jo tapahtunutta rikosta tai rikosepäilyä. Myös laissa määritellyn rikoksen uhka tai muu vakava häirintä riittää perusteeksi lähestymiskiellon määrittämiselle. Toisaalta myöskään direktiivin 1 artiklassa ei edellytetä, että rikoksesta, jonka johdosta suojelutoimenpide on määrätty, olisi päätetty käynnistää esitutkinta. Välttämätöntä ei myöskään

ole, että rikosasia olisi käsiteltävänä syyteharkinnassa tai oikeudenkäynnissä taikka että siitä olisi annettu tuomio. Artiklan sanamuodon mukaan pelkkä väite rikoksen tapahtumisesta riittää edellytykseksi sille, että kansallisen suojelutoimenpiteen perusteella voidaan antaa eurooppalainen suojelumääräys.

Asiasisältöisen sääntelyn tarpeellisuuteen vaikuttaa myös yksityisoikeudellinen asetus. Kun asetus tulee voimaan, se tulee Suomessa kattamaan sellaiset lähestymiskiellotain mukaiset tilanteet, jotka jäävät direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Lainsoveltajalle rajanvetoa direktiivin ja asetuksen välillä helpottaisi se, että täytäntöönpanolaissa selvennettäisiin edellytyksiä, joiden täytyessä olisi mahdollista antaa direktiivissä tarkoitettu eurooppalainen suojelumääräys.

Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanolakiin otettaisiin säännös (7 §) siitä, että direktiivissä tarkoitettu eurooppalainen suojelumääräys voitaisiin antaa sellaisen lähestymiskiellon perusteella, joka on annettu rikoksen tai väitetyn rikoksen johdosta.

Siltä osin kuin kyse olisi lähestymiskiellosta, joka on määrätty vakavan häirinnän tai rikoksen uhan torjumiseksi ilman uhkaa edeltävää rikosta tai väitettä rikoksesta, sovellettaisiin yleisperusteluissa esitetyn mukaisesti yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annettua asetusta.

2 artikla. Määritelmät. Artikla sisältää luetellon direktiivissä käytetyistä määritelmistä. Sen mukaan *eurooppalaisella suojelumääräyksellä* tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, jonka perustella toisen jäsenvaltion oikeusviranomainen tai vastaava viranomainen toteuttaa oman lainsäädäntönsä mukaisen suojelutoimenpiteen henkilön suojelun jatkamiseksi. *Suojelutoimenpide* puolestaan tarkoittaa suojelumääräyksen antaneen valtion rikosasiassa tekemää päätöstä, joka sisältää vaaraa aiheuttavalle henkilölle yhden tai useamman 5 artiklassa tarkoitettun kiellon tai rajoituksen henkilön suojaamiseksi 1 artiklassa tarkoitettulta rikolliselta teolta.

Artikla sisältää myös määritelmät suojeltavasta henkilöstä, vaaraa aiheuttavasta henkilöstä, määräyksen antaneesta valtiosta, täytäntöönpanovaltiosta sekä valvontavaltiosta. Viimeksi mainitulla valtiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, johon tuomio tai valvontapäätös on siirretty silloin, kun se on annettu yleisperusteluissa mainittujen puitepäätöksen 2008/947/YOS tai puitepäätöksen 2009/829/YOS perusteella. Säännöstä täsmennetään johdanto-osan kappaleessa 16. Sen mukaan mainittuihin puitepäätöksiin liittyvä tunnustamismenettely määräytyy puitepäätösten mukaan, mutta poissuljettua ei ole se, että eurooppalainen suojelumääräys voitaisiin toimittaa muuhun jäsenvaltioon kuin siihen, joka panee täytäntöön puitepäätöksiin perustuvia päätöksiä.

Puitepäätös 2008/947/YOS sisältää säännökset ehdollisen vankeusrangaistuksen ja ehdonalaiseen vapauteen päästetyn henkilön valvonnasta, yhdyskuntaseuraamuksen ja muiden vaihtoehtoisten seuraamusten valvonnasta. Puitepäätös on pantu Suomessa täytäntöön 5 päivänä joulukuuta 2011 voimaantulleella lailla 1170/2011. Puitepäätös 2009/829/YOS sisältää säännökset tutkintavankeuden vaihtoehtoina määrättävien valvontatoimien täytäntöönpanosta. Suomen järjestelmässä puitepäätös tarkoittaa lähinnä mahdollisuutta määrätä matkustuskielto toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa asuvalle henkilölle. Puitepäätös on pantu täytäntöön 1 päivänä joulukuuta 2012 voimaan tulleilla laeilla 620/2012 ja 621/2012.

Artiklan mukaisia määritelmiä voidaan pitää riittävän täsmällisinä sovellettaviksi suoraan, joten niistä ei ole välttämätöntä ottaa täydentäviä säännöksiä kansalliseen lakiin. Siltä osin kuin artiklassa viitataan puitepäätöksiin 2008/947/YOS ja 2009/829/YOS, viittauksella ei olisi merkitystä Suomen järjestelmässä sikäli, että Suomessa lähestymiskielloa ei määrätä kummassakaan puitepäätöksessä tarkoitettuna valvontatoimena tai vaihtoehtoisena seuraamuksena.

3 ja 4 artikla. *Toimivaltaisten viranomaisen nimeäminen ja keskusviranomaiseen turvautuminen.* Direktiivin 3 artiklassa jäsenvaltio veloitetaan ilmoittamaan komissiolle yksi tai useampi oikeusviranomainen tai vastaava viranomainen, jolla sen kansallisen

lainsäädännön nojalla on toimivalta antaa eurooppalainen suojelumääräys sekä tunnustaa toisessa jäsenvaltiossa annettu määräys. Direktiivin 4 artiklassa sallitaan keskusviranomaisen nimeäminen toimivaltaisista viranomaisista avustavaksi tahoksi. Jos jäsenvaltion oikeusjärjestelmän rakenne sitä edellyttää, jäsenvaltio voi myös edellyttää, että yhteydenpito kaikissa direktiivissä tarkoitetuissa tilanteissa tapahtuu keskusviranomaisen kautta. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava toimivaltaisista viranomaisista koskevat tiedot komissiolle direktiivin täytäntöönpanosta tehtävän ilmoituksen yhteydessä.

Toimivaltaisten viranomaisten määrittely edellyttää asiasisältöistä sääntelyä täytäntöönpanolakiin. Lähestymiskiellon Suomessa määrää käräjäoikeus. Luontevimmin Suomen järjestelmään sopisi, että käräjäoikeus antaisi myös eurooppalaisen suojelumääräyksen.

Suomessa väliaikaisen lähestymiskiellon voi antaa myös pidättämiseen oikeutettu virkamies. Väliaikainen lähestymiskiello on kuitenkin lähestymiskiellon 12 §:n mukaan viipymättä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua kiellon määräämisestä saatettava käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Direktiivissä tarkoitetuissa tilanteissa käräjäoikeus voisi väliaikaista lähestymiskielloa käsitellessään antaa myös eurooppalaisen suojelumääräyksen, jos edellytykset siihen olisivat käsillä. Siten tarvetta ei olisi sille, että pidättämiseen oikeutetun virkamiehen olisi myös voitava antaa eurooppalainen suojelumääräys. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen nimeäminen toimivaltaiseksi viranomaiseksi olisi myös ongelmallinen sikäli, että direktiivissä edellytetyn mukaisesti eurooppalaisen suojelumääräyksen antavana viranomaisena tulee olla oikeusviranomainen tai vastaava viranomainen. SEUT:n rikosoikeudellista yhteistyötä koskeviin määräyksiin perustuvassa unionin lainsäädännössä poliisia ei ole katsottu voitavan määritellä oikeusviranomaiseksi tai vastaavaksi viranomaiseksi.

Edellä olevin perustein esityksessä ehdotetaan, että eurooppalaisen suojelumääräyksen antamiseen toimivaltainen viranomainen Suomessa olisi käräjäoikeus (3 §:n 2 momentti). Eurooppalaisen suojelumääräyksen voisi antaa myös lähestymiskielloasiaa käsittelevä muutoksenhakutuomioin.

Esityksessä pidetään perusteltuna, että alueellisesti toimivaltainen antamaan eurooppalaisen suojelumääräyksen olisi se kärjäoikeus, joka on antanut lähestymiskiellon tai joka lähestymiskiellon 2 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan olisi toimivaltainen lähestymiskielloasiassa. Mainitun säännöksen mukaan toimivaltainen tuomioistuin on sen paikkakunnan kärjäoikeus, jossa suojeltavalla henkilöllä on kotipaikka tai jossa kielto pääasiassa tulisi sovellettavaksi. Lähestymiskiellon voi määrätä myös se kärjäoikeus, joka on toimivaltainen käsittelemään epäiltyä koskevan, lähestymiskiellon liittyvän rikosasian, jos kieltoa haetaan epäiltyä vastaan. Vaikka eurooppalainen suojelumääräys ei käytännössä tulisi sovellettavaksi Suomessa, ei ole kuitenkaan syytä sulkea pois minkään edellä mainitussa säännöksessä tarkoitetun kärjäoikeuden toimivaltaa antaa eurooppalainen suojelumääräys, koska se voitaisiin antaa kansallisen lähestymiskielloasian käsittelyn yhteydessä.

Määräyksen antavan viranomaisen lisäksi direktiivi edellyttää sen ilmoittamista, mikä viranomainen Suomessa päättäisi Suomeen lähetetyn eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Jäljempänä selostetun mukaan direktiivin 8 ja 9 artiklassa lähdetään siitä, että eurooppalainen suojelumääräys toimitetaan suoraan sille täytäntöönpanovaltion viranomaiselle, joka tekee päätöksen tunnustamisesta ja sellaisen toimenpiteen määräämisestä, joka vastaavanlaisessa tapauksessa olisi käytettävissä täytäntöönpanovaltion kansallisen lainsäädännön mukaan. Tältäkin osin lähestymiskiellon mukaiseen menettelyyn parhaiten soveltuva ratkaisu olisi, että toimivaltainen viranomainen olisi kärjäoikeus, joka päättää lähestymiskiellon määräämisestä myös kansallisissa tapauksissa. Tämä ratkaisu mahdollistaisi myös direktiivin 8 ja 9 artiklassa tarkoitetun suoran yhteydenpidon täytäntöönpanosta vastaavaan viranomaiseen, koska kärjäoikeus joka tapauksessa olisi viranomainen, joka vastaavanlaisessa kansallisessa tapauksessa määräisi lähestymiskiellon ja joka päättäisi myös eurooppalaisen suojelumääräyksen mukauttamisesta lähestymiskiellon mukaiseksi toimenpiteeksi.

Edellä olevin perustein esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanosta vastaava viranomainen Suomessa olisi kärjäoikeus.

Alueellisen toimivallan osalta esityksessä pidetään perusteltuna, että toimivalta keskitettäisiin Helsingin kärjäoikeuteen. Ehdotettua ratkaisua puoltaa se, että Helsingin kärjäoikeudella on kokemusta ja asiantuntemusta kansainvälisten ja erityisesti Euroopan unionin rikosoikeudellista yhteistyötä koskevien lainsäädäntöinstrumenttien soveltamisesta. Voidaan myös arvioida, että direktiivissä tarkoitettuja tapauksia ei tulisi sovellettaviksi usein, mikä osaltaan puoltaa toimivallan keskittämistä taholle, jolla on asiantuntemusta kansainvälisten asioiden käsittelystä. Jos toimivalta keskitettäisiin Helsinkiin, toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen ei myöskään tarvitsisi selvittää tarkemmin alueellisen toimivallan määräytymisen kriteerejä Suomessa, vaan eurooppalainen suojelumääräys voitaisiin aina toimittaa Helsingin kärjäoikeuteen. Toimivallan keskittäminen Helsingin kärjäoikeuteen olisi johdonmukainen ratkaisu, sillä esimerkiksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisen rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen osalta on katsottu perustelluksi esittää, että päätöksenteko keskitetään Helsingin kärjäoikeuteen (HE 231/2014 vp).

Artiklassa mahdollistetaan myös keskusviranomaisen nimeäminen avustamaan jäsenvaltion toimivaltaisia viranomaisia yhteydenpidossa sekä jos jäsenvaltion oikeusjärjestelmän rakenne sitä edellyttää, hallinnollinen yhteydenpito järjestettäväksi keskusviranomaisen välityksellä. Viimeksi mainittu vaihtoehto on otettu direktiiviin lähinnä Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin järjestelmiä silmällä pitäen. Suomessa sitä vastoin on noudatettu jo pitkään suorien yhteyksien pääsääntöä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisessä oikeudellisessa yhteistyössä. Oikeusministeriö voitaisiin kuitenkin nimetä kärjäoikeuksia yhteydenpidossa avustavaksi viranomaiseksi, kuten on tehty monia muitakin Euroopan unionin oikeudellista yhteistyötä koskevia lainsäädäntövelvoitteita täytäntöön pantaessa. Oikeusministeriön avustavasta roolista ei kuitenkaan olisi välttämätöntä ottaa erillistä säännöstä lakiin, vaan riittävää olisi, että siitä ilmoitettaisiin komissiolle di-

rektiivin täytäntöönpanosta tehtävän ilmoituksen yhteydessä.

5 artikla. *Kansallisen lain mukaisen suojelutoimenpiteen olemassaolon tarve.* Artiklassa luetellaan kiellot tai rajoitukset, joita eurooppalaista suojelumääräystä edeltävän kansallisen suojelutoimenpiteen tulee sisältää, jotta sen perusteella voidaan antaa eurooppalainen suojelumääräys. Suojelutoimenpide voi käsittää kiellon mennä paikkakunnille, paikkoihin tai alueille, joilla suojeltava henkilö asuu tai vierailee (a kohta). Lisäksi mainitaan yhteydenpitokiello suojeltavaan henkilöön tai sen sääntely (b kohta). Yhteydenpitotavoista b kohdassa mainitaan yhteydenpito puhelimitse, sähköpostitse, postitse, telekopioitse tai muilla keinoin. Suojelutoimenpide voi sisältää myös kiellon lähestyä suojeltavaa henkilöä määrättyä etäisyyttä lähemmäksi tai tällaisen lähestymisen sääntelyn (c kohta).

Artiklaan liittyy direktiivin johdanto-osan 19 kappale. Siinä todetaan, että vaikka artiklassa tarkoitettujen kieltojen ja määräysten luettelo on tyhjentävä, kansallinen suojelutoimenpide voi käsittää myös muuntotyypisiä suojelutoimenpiteitä. Tällaiset suojelutoimenpiteet voivat johtaa sellaisiin suojelutoimenpiteisiin, jotka voivat olla eurooppalaisen suojelumääräyksen perustana. Johdanto-osan kappaleen sanamuoto on jossain määrin epäselvä, mutta sen voidaan tulkita mahdollistavan myös muiden suojelutoimien sisällyttämisen kansalliseen suojelutoimenpiteeseen määräyksen antaneessa valtiossa, mutta velvoittavan täytäntöönpanovaltiota tunnustamaan ainoastaan direktiivin 5 artiklassa luetellut kiellot tai määräykset.

Artiklaa selventää myös johdanto-osan kappale 21, jonka mukaan direktiivissä tarkoitetuilla kielloilla ja rajoituksilla on tarkoitus muun muassa rajoittaa yhteydenpitoa vaaraa aiheuttavan ja suojeltavan henkilön välillä taikka asettaa ehtoja tai rajoituksia yhteydenpidon sisällölle.

Lähestymiskiellon sisällöstä säädetään lähestymiskiellon 3 §:ssä. *Perusmuotoinen* lähestymiskiello käsittää kiellon tavata suojeltavaa henkilöä tai muuten ottaa häneen yhteyttä tai sen yrittämisen. Kiellettyä on myös suojeltavan henkilön seuraaminen ja tarkkaileminen. *Perheensisäinen* lähestymiskiello voi käsittää myös määräyksen poistua asun-

nosta, jossa lähestymiskiellon määrättävä ja suojattava henkilö asuvat vakituisesti sekä kiellon palata asuntoon (2 momentti). Pykälän 3 momentissa tarkoitettu *laajennettu* lähestymiskiello voi sisältää kiellon oleskella suojattavan henkilön vakituisen asunnon tai loma-asunnon, työpaikan tai erikseen määritellyn muun niihin rinnastettavan oleskelupaikan läheisyydessä. Pykälän 4 momentti ei koske yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia. Tällaisia yhteydenottoja ovat muun muassa lapsen huoltoon tai tapaamisoikeuteen liittyvät järjestelyt.

Artiklassa luetellut toimenpiteet vastaavat pääosin niitä toimia, joita myös lähestymiskiellon 3 §:ssä tarkoitetaan. Vaikka direktiivissä ei mainita asunnostapoistumismääräystä nimenomaisena suojelutoimenpiteenä, eurooppalainen suojelumääräys voisi kuitenkin perustua myös perheensisäiseen lähestymiskiellon, koska päätös tällaisessa tilanteessa käsittää myös kiellon palata asuntoon. Lisäksi suojattavan henkilön seuraaminen olisi tulkittavissa artiklan c kohdassa tarkoitetuksi kielloksi lähestyä suojeltavaa henkilöä.

Sillä, että lähestymiskiellon mukaiset toimenpiteet eivät ole identtisiä artiklassa lueteltujen kieltojen tai velvoitteiden kanssa, ei voida katsoa olevan käytännössä keskeistä merkitystä. Sen jälkeen kun lähestymiskiello on määrätty ja tehty päätös eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta, täytettäisiin direktiivin liitteenä olevan mallin mukainen lomake, jossa on rastitettavat kohdat muun muassa 5 artiklassa tarkoitetuista suojelutoimenpiteistä. Eurooppalaisen suojelumääräyksen antavan viranomaisen tulisi rastittaa lomakkeesta kohta, joka sisällöllisesti parhaiten vastaa lähestymiskiellon nojalla määrättyä toimenpidettä. Näin ollen täytäntöönpanolakiin ei ole tarvetta sisällyttää säännöstä siitä, millaisia kieltoja tai määräyksiä eurooppalaisen suojelumääräyksen antamista edeltävän lähestymiskiellon tulee sisältää.

Täytäntöönpanolakiin ei ole tarvetta ottaa myöskään säännöstä tilanteista, joissa Suomi vastaanottaa eurooppalaisen suojelumääräyksen. Tällöin eurooppalaista suojelumääräystä edeltävä kansallinen suojelutoimenpide määrätty määräyksen antaneessa valtiossa voi-

massaolevan lainsäädännön sekä 5 artiklan mukaan.

6 artikla. *Eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen.* Artiklassa säädetään, millä edellytyksillä eurooppalainen suojelumääräys voidaan antaa.

Artiklan 1 kohdan mukaan eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen edellyttää, että suojeltava henkilö päättää asua tai oleskella taikka jo asuu tai oleskelee toisessa jäsenvaltiossa. Kohdassa ei aseteta edellytyksiä toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvan asumisen tai oleskelun pituudelle, mutta todetaan, että määräyksen antamisessa huomioon otettavia seikkoja ovat muun ohessa yhden tai useamman oleskeluajanjakson kesto toisessa jäsenvaltiossa ja suojelun tarpeen vakavuus.

Artiklan 2 kohdan mukaan eurooppalainen suojelumääräys voidaan antaa suojeltavan henkilön pyynnöstä ja edellyttäen, että suojelutoimenpide täyttää kaikki 5 artiklassa asetetut edellytykset.

Artiklan 3 kohdassa mahdollistetaan se, että suojeltava henkilö itse voi toimittaa pyynnön eurooppalaisen suojelumääräyksen antamiseksi joko määräyksen antavan valtion tai täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Jos pyyntö toimitetaan täytäntöönpanovaltion viranomaiselle, sen tulee mahdollisimman pian toimittaa pyyntö määräyksen antavan valtion viranomaiselle. Tällainen tilanne voisi tulla eteen lähinnä silloin, kun suojeltava henkilö jo asuu tai oleskelee täytäntöönpanovaltiossa, mutta hänelle on aikaisemmin määrätty kansallinen suojelutoimenpide toisessa jäsenvaltiossa, jonka perusteella eurooppalaista suojelumääräystä haetaan. Tilanne voisi olla esimerkiksi se, että suojeltava henkilö asuu Suomessa, mutta hänelle on aikaisemmin määrätty kansallinen suojelutoimenpide toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Tällöin hän voisi toimittaa pyynnön eurooppalaisen suojelumääräyksen saamiseksi Suomessa käräjäoikeuteen, joka välittäisi pyynnön siihen jäsenvaltioon, jossa aikaisempi suojelutoimenpide on määrätty.

Artiklan 4 kohdan mukaan vaaraa aiheuttavalle henkilölle on annettava oikeus tulla kuulluksi ennen eurooppalaisen suojelumääräyksen antamista ja hänellä on oltava oikeus hakea muutosta asiassa tehtyyn päätökseen, ellei hänelle näitä oikeuksia ole myönnetty

suojelutoimenpiteen määräämiseen johtaneessa menettelyssä.

Artiklan 5 kohdan mukaan viranomaisen on kansallista suojelutoimenpidettä antaessaan ilmoitettava suojeltavalle henkilölle mahdollisuudesta pyytää eurooppalaista suojelumääräystä ja määräyksen edellytyksistä. Ilmoitus on tehtävä sopivalla tavalla ja kansallisen lain menettelysääntöjen mukaisesti. Suojeltavaa henkilöä on myös neuvottava toimittamaan pyyntö ennen poistumistaan määräyksen antaneesta valtiosta.

Artiklan 6 kohdan mukaan eurooppalaista suojelumääräystä koskevan pyynnön voi toimittaa myös suojeltavalle henkilölle määrätty edunvalvoja tai edustaja.

Artiklan 7 kohdassa asetetaan velvollisuus ilmoittaa kansallisen lain mukaan määräytyvistä muutoksenhakukeinoista, jos eurooppalaisen suojelumääräyksen antamista koskeva pyyntö hylätään.

Artiklan säännöksiä eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisen edellytyksistä on asiasisällöltään pidettävä riittävän yksityiskohtaisina sovellettaviksi suoraan. Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan kuitenkin otettavaksi säännös eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisessa noudatettavasta menettelystä (8 §).

Eurooppalainen suojelumääräys annettaisiin lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä taikka myöhemmässä vaiheessa kiellon määräämisen jälkeen. Jos suojelumääräys annettaisiin myöhemmässä vaiheessa, on perusteltua mahdollistaa määräyksen antaminen lähestymiskieltoasian käsittelyä yksinkertaisemmassa menettelyssä. Täytäntöönpanolakiin ehdotetaankin otettavaksi säännös mahdollisuudesta ratkaista asia kirjallisessa menettelyssä. Jäljempänä selostetun mukaisesti kirjallinen menettely olisi mahdollinen myös päätettäessä Suomeen lähetetyn suojelumääräyksen tunnustamisesta. Kirjalliseen menettelyyn sovellettaisiin soveltuvin osin ROL 5 a luvun säännöksiä asian ratkaisemisesta pääkäsittelyä toimittamatta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi säännös siitä, miten lähestymiskieltoasian käsittelyssä ilmoitetaan mahdollisuudesta hakea eurooppalaista suojelumääräystä sen edellytysten täytyttyä. Mainitun artiklan 5 kohdan mukaisen velvoitteen täyttämiseksi

lähestymiskiellon 8 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan lähestymiskiellon määrättäessä tuomioistuimen ratkaisuun tulee liittää selostus mahdollisuudesta pyytää eurooppalaista suojelumääräystä.

Lisäksi muutoksenhaku eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta tehtyyn päätökseen edellyttää asiasisältöistä sääntelyä. Perusteltua olisi, että muutoksenhaku määräytyisi samalla tavoin kuin muutoksenhaku lähestymiskielloasiassa annettuun päätökseen. Siten muutosta haettaisiin valittamalla ratkaisusta hovioikeuteen. Esityksessä ehdotetaan, että lähestymiskiellon 7 §:ää vastaavasti täytäntöönpanolaissa säädettäisiin, että eurooppalaista suojelumääräystä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, ellei asiaa käsittelevä ylempi tuomioistuin toisin määrää (9 §).

7 artikla. *Eurooppalaisen suojelumääräyksen muoto ja sisältö.* Artiklan mukaan eurooppalainen suojelumääräys on annettava direktiivin liitteenä olevan mallin mukaisella lomakkeella. Artiklassa luetellaan tiedot, joita eurooppalaisessa suojelumääräyksessä on erityisesti oltava. Luettelossa mainitaan muun muassa suojeltavan henkilön ja vaara aiheuttavan henkilön henkilöllisyys ja kansalaisuus, suojeltavan henkilön asumisen tai oleskelun ajankohdat täytäntöönpanovaltiossa, määräyksen antanutta viranomaisesta koskevat yhteistiedot, kansallisen suojelutoimenpiteen antamista koskevat yksilöintitiedot ja kansallisessa suojelutoimenpiteessä asetetut kiellot sekä rajoitukset, tiivistelmä määräyksen antamiseen johtaneista tosiseikoista ja olosuhteista sekä tarvittaessa kuvaus muista vaaran arviointiin vaikuttavista olosuhteista. Artiklassa lueteltuja tietoja vastaavat kohdat sisältyvät myös direktiivin liitteenä olevaan lomakkeeseen, joka täyttämällä siis eurooppalainen suojelumääräys annettaisiin.

Artiklassa edellytettyjä eurooppalaisen suojelumääräyksen muoto- ja sisältövaatimuksia on pidettävä riittävän yksityiskohtaisina sovellettaviksi suoraan. Täytäntöönpanolakiin kuitenkin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen edellyttäisi tuomioistuimen antamaa erillistä ratkaisua (8 §:n 2 momentti).

Käytännössä toimivana ratkaisuna ei ole pidettävä sitä, että eurooppalainen suojelumääräys annettaisiin pelkästään lomake täyttämällä, vaan suojelumääräyksen tulisi perustua tuomioistuimen tekemään päätökseen. Tämä koskee erityisesti tilannetta, jossa eurooppalainen suojelumääräys annettaisiin lähestymiskiellon määräämisen jälkeen erillisessä menettelyssä. Asian ratkaistuaan tuomioistuin täyttäisi 7 artiklassa edellytetyn lomakkeen, joka toimitettaisiin täytäntöönpanovaltioon tunnustamista varten.

8 artikla. *Toimittamismenettely.* Artikla sisältää säännökset eurooppalaisen suojelumääräyksen toimittamisesta. Artiklan 1 kohdan mukaan määräys on toimitettava suoraan täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle millä tahansa tavalla, josta jää kirjallinen todiste määräyksen aitouden toteamiseksi. Myös muu yhteydenpito tapahtuu suoraan toimivaltaisten viranomaisten kesken. Artiklan 2 kohdassa mahdollistetaan yhteydenpitoon tarvittavien tietojen tiedustelu Euroopan oikeudellisen verkoston yhteysviranomaisten tai Eurojustin kansallisen jäsenen taikka sen kansallisen koordinaatiojärjestelmän kautta. Artiklan 3 kohdan mukaan jos eurooppalainen suojelumääräys on toimitettu viranomaiselle, jolla ei ole toimivaltaa määräystä tunnustaa, on viranomaisen toimitettava se viipymättä toimivaltaiselle viranomaiselle.

Artikla ei edellytä täsmäntävää kansallista sääntelyä.

9 artikla. *Täytäntöönpanovaltiossa määrättävät toimenpiteet.* Artiklan 1 kohdan mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisella viranomaisella on viipymättä velvollisuus tunnustaa eurooppalainen suojelumääräys. Edellyttäen, ettei tapaukseen sovellu mikään 10 artiklassa tarkoitetuista kieltäytymisperusteista, viranomaisen on tehtävä päätös vastaavassa kansallisessa tapauksessa käytettävissä olevasta suojelutoimenpiteestä. Toimenpiteet voivat olla rikosoikeudellisia, hallinnollisia tai yksityisoikeudellisia. Toimenpiteen on mahdollisimman pitkälti vastattava eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteena olevaa määräyksen antaneessa valtiossa määrättyä suojelutoimenpidettä (2 kohta).

Artiklan 3 kohdan mukaan täytäntöönpanovaltiossa tehdystä päätöksestä on ilmoitettava vaara aiheuttavalle henkilölle, mää-

räyksen antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle sekä suojeltavalle henkilölle. Myös toimenpiteen rikkomisen seurauksista on ilmoitettava. Asiassa päätetyt toimenpiteet määräytyvät täytäntöönpanovaltion lain mukaan jäljempänä selostetun 11 artiklan mukaisesti. Kohdassa edellytetään, että suojeltavan henkilön osoitetta tai yhteystietoja ei saa paljastaa vaaraa aiheuttavalle henkilölle, elleivät tiedot ole välttämättömiä 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden täytäntöönpanemiseksi.

Artiklan 4 kohta sisältää säännöksen puutteellisten tietojen täydentämisestä. Täydennystä on pyydetty tavalla, josta jää kirjallinen todiste, ja määrättävä tietojen toimittamiselle kohtuullinen määräaika.

Täytäntöönpanolakiin esitetään otettavaksi säännös siitä, että tunnustettuaan Suomeen lähetetyn eurooppalaisen suojelumääräyksen käräjäoikeuden olisi määrättävä vaaraa aiheuttava henkilö lähestymiskieltolaissa tarkoitettuun lähestymiskieltoon (5 §). Lähestymiskiellon sisältö määräytyisi lähestymiskieltolain mukaan, joskin kiellon tulisi edellä selostetun mukaan mahdollisimman pitkälti vastata eurooppalaisessa suojelumääräyksessä tarkoitettua suojelutoimenpidettä.

Esityksen mukaan myös menettely vastaisi pääosin lähestymiskiellon määräämisessä noudatettavaa menettelyä. Erona kansallisen lähestymiskielloasian käsittelyyn olisi kuitenkin se, ettei hakemusta lähestymiskiellon määräämiseksi tarvitsisi tehdä, vaan lähestymiskielloasia voitaisiin käsitellä suoraan käräjäoikeudelle toimitetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella. Tämä vastaisi direktiivin tarkoitusta mahdollistaa suojelun laajentaminen toisen jäsenvaltion alueelle ilman, että suojaa tarvitsevan henkilön tarvitsisi käynnistää uutta menettelyä suojaa saadakseen.

Tämä tarkoitus huomioon ottaen olisi perusteltua myös mahdollistaa täytäntöönpanolaissa normaalia lähestymiskielloasia yksinkertaisempi menettely siten, ettei asiassa olisi välttämätöntä järjestää suullista käsittelyä, ellei asianosainen sitä vaadi (4 §:n 2 momentti). Lisäksi suullisen käsittelyn osalta voitaisiin kansallisesta menettelystä poiketen mahdollistaa asian ratkaiseminen kummankin asianosaisen poissaolosta huoli-

matta, edellyttäen, että heidät on sellaisella uhalla kutsuttu tuomioistuimeen (4 §:n 3 momentti).

Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi myös säännös mahdollisuudesta väliaikaisen lähestymiskiellon määräämiseen (6 §). Jäljempänä tarkemmin selostetun mukaisesti eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättyyn lähestymiskieltoon sovellettaisiin muutoinkin lähestymiskieltolakia.

10 artikla. *Perusteet kieltäytyä eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamisesta.* Artiklan 1 kohta sisältää luettelon perusteista, joiden täyttyessä täytäntöönpanovaltion viranomainen voi kieltäytyä tunnustamasta eurooppalaista suojelumääräystä.

Kohdan a alakohdan mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos eurooppalainen suojelumääräys on puutteellinen eikä sitä ole täydennetty pyydytyssä määräajassa. Kohdan b alakohdan mukaan tunnustamisesta voidaan kieltäytyä, jos 5 artiklan edellytykset eurooppalaisen suojelumääräyksen antamiselle eivät täyty. Kohdan c alakohdassa kieltäytymisperusteena mainitaan se, että suojelutoimenpide liittyy tekoon, joka ei ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan rikos (niin sanottu kaksoisrangaistavuuden puute). Kohdan d alakohdan mukaan kieltäytyminen on sallittua, jos suojelu johtuu sellaisen rangaistuksen tai toimenpiteen täytäntöönpanosta, joka kuuluu täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan armahduksen piiriin ja joka liittyy täytäntöönpanovaltion toimivaltaan kuuluvaan tekoon tai menettelyyn. Kohdan e alakohdassa kieltäytymisperusteena mainitaan vaaraa aiheuttavalle henkilölle täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä myönnettävä koskemattomuus, joka tekee eurooppalaiseen suojelumääräykseen perustuvien toimenpiteiden määräämisen mahdottomaksi. Säännös soveltuisi lähinnä tilanteeseen, joissa toimenpide kohdistuisi vieraan valtion diplomaattiseen edustajaan. Kohdan f alakohdan mukaan tunnustamisesta voidaan kieltäytyä, jos syyteoikeus sen rikoksen osalta, johon liittyen suojelutoimenpide on määrätty, on vanhentunut. Lisäedellytyksenä on, että teko tai menettely kuuluu täytäntöönpanovaltion toimivaltaan. Kohdan g alakohdassa kieltäytymisperusteena mainitaan *ne bis in idem*-periaatteen vastaisuus. Kohdan h alakohdan

mukaan kieltäytyminen on sallittua myös, jos vaaraa aiheuttavaa henkilöä ei voida ikänsä puolesta asettaa rikosoikeudelliseen vastuuseen teosta, johon liittyen suojelutoimenpide on määrätty. Viimeisenä kieltäytymisperusteena i alakohdassa mainitaan se, että teko johon suojelutoimenpide liittyy, katsotaan kokonaan, pääosin tai olennaiselta osaltaan täytäntöönpanovaltion alueella tehdyksi.

Artiklan 2 kohdassa täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle asetetaan velvollisuus ilmoittaa tunnustamisesta kieltäytymistä koskevasta päätöksestään viipymättä määräyksen antaneelle valtiolle ja suojeltavalle henkilölle. Suojeltavalle henkilölle on tarvittaessa myös ilmoitettava mahdollisuudesta pyytää suojelutoimenpidettä täytäntöönpanovaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti sekä oikeussuojakeinoista asiassa tehtyyn kielteiseen päätökseen.

Artiklassa lueteltuja kieltäytymisperusteita voidaan pitää riittävän yksityiskohtaisina sovellettaviksi suoraan. Kieltäytymisperusteet suurelta osin vastaavat aikaisemmin tehdyissä vastavuoroisen tunnustamisen puitepäätöksissä lueteltuja kieltäytymisperusteita. Myöskään niistä ei pääsääntöisesti ole otettu erillistä asiasisältöistä sääntelyä kansalliseen lainsäädäntöön silloin kun puitepäätökset on pantu täytäntöön nyt valittua täytäntöönpanotapaa vastaavalla tavalla.

11 artikla. Sovellettava laki ja täytäntöönpanovaltion toimivalta. Artikla sisältää säännökset toimivallasta panna täytäntöön eurooppalainen suojelumääräys ja määrätä suojelumääräyksen rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista. Lähtökohtana artiklan 1 kohdan mukaan on, että eurooppalaisen suojelumääräyksen täytäntöönpano ja myös muutoksenhaku siihen liittyvistä päätöksistä määräytyy täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan.

Artiklan 2 kohdan mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisella viranomaisella on toimivalta määrätä suojelumääräyksen rikkomisesta aiheutuvista rikosoikeudellisista seuraamuksista (a alakohta) ja myös tehdä muita kuin rikosoikeudellisia päätöksiä rikkomisen seurauksena (b alakohta). Kohdan c alakohdan mukaan täytäntöönpanovaltiossa voidaan myös tarpeen mukaan toteuttaa kiireellisiä ja väliaikaisia toimenpiteitä suoje-

lumääräyksen rikkomisen lopettamiseksi, kunnes määräyksen antanut valtio on tehnyt päätöksensä. Alakohta liittyy jäljempänä selostettuun 13 artiklaan, joka koskee määräyksen antaneen valtion toimivaltaa eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteena olevaan kansalliseen suojelutoimenpiteeseen liittyen.

Artiklan 3 kohdan mukaan tilanteessa, jossa täytäntöönpanovaltiossa ei ole käytettävissä toimenpidettä, joka voitaisiin toteuttaa täytäntöönpanovaltiossa vastaavassa tapauksessa, täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava määräyksen antaneelle valtiolle eurooppalaisen suojelumääräyksen rikkomisesta. Kyse olisi siis tilanteesta, jossa täytäntöönpanovaltio ei voisi ryhtyä toimenpiteisiin eurooppalaisen suojelumääräyksen rikkomisen johdosta, koska sen lainsäädännössä ei olisi sellaista seurausta, joka voitaisiin vastaavanlaisessa kansallisessa tapauksessa määrätä.

Suomessa lähestymiskiellon ja väliaikaisen lähestymiskiellon rikkominen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 16 luvun 9 a §:ssä. Rikkomisesta voi seurata sakkoa tai enintään vuosi vankeutta. Säännös soveltuisi myös tilanteeseen, jossa eurooppalainen suojelumääräys on mukautettu Suomen lainsäädännön mukaiseksi lähestymiskielloksi tai väliaikaiseksi lähestymiskielloksi ja sitä rikotaan. Selvyyden vuoksi täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi viittaus rikoslain rangaistussäännökseen (12 §:n 1 momentti).

Myös muutoin lähestymiskiellon toimeenpanoon ja esimerkiksi sen muuttamiseen tai kumoamiseen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin vastaavassa kansallisessa lähestymiskieltoasiassa. Kuitenkin kansallisista tilanteista poiketen perusteena lähestymiskiellon muuttamiseen tai kumoamiseen voisi olla myös määräyksen antaneen jäsenvaltion päätös eurooppalaisen suojelumääräyksen muuttamisesta tai kumoamisesta, jota selostetaan tarkemmin jäljempänä artiklan 13 yhteydessä. Selvyyden vuoksi mainituista tilanteista ehdotetaan otettavaksi säännökset täytäntöönpanolakiin (5 §:n 2 momentti).

12 artikla. Ilmoittaminen rikkomistapauksessa. Artiklan mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisella viranomaisella on velvollisuus ilmoittaa määräyksen antaneen valtion

viranomaiselle eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella toteutetun toimenpiteen rikkomisesta. Ilmoitus on tehtävä direktiivin liitteen II mukaista vakiolomaketta käyttäen.

Artiklassa ei tarkemmin määritellä sitä, milloin ilmoitus on tehtävä. Ottaen huomioon, että Suomessa lähestymiskiellon ja väliaikaisen lähestymiskiellon rikkomisesta on säädetty rikosoikeudellinen rangaistus, jonka määräämisessä on otettava huomioon muun muassa syyttömyysolettama, ilmoitusvelvollisuuden voidaan katsoa täyttyvän siinä vaiheessa kun rikkominen on tuomioistuimen lainvoimaisella päätöksellä todettu. Tämä olisi myös lainsoveltajan kannalta selkeä ratkaisu. Asiasta ehdotetaan otettavaksi säännös täytäntöönpanolakiin (12 §:n 2 momentti).

13 artikla. *Määräyksen antaneen valtion toimivalta.* Artikla sisältää säännökset määräyksen antaneen valtion toimivallasta. Lähtökohtana on, että määräyksen antaneella valtiolla säilyy toimivalta päättää alkuperäisen suojelutoimenpiteen ja siten myös sen perusteella määrätyn eurooppalaisen suojelumääräyksen uusimisesta, muuttamisesta ja kumoamisesta (1 ja 2 kohta).

Artiklan 1 kohdan b alakohta sekä 3 ja 4 kohta koskevat määräyksen antaneen valtion toimivaltaa tilanteissa, joissa suojelutoimenpide on annettu puitepäätöksessä 2008/947/YOS tarkoitettuna vaihtoehtoisena seuraamuksena tai puitepäätöksessä 2009/829 YOS tarkoitettuna valvontatoimenpiteenä. Säännökset eivät soveltuisi Suomessa määrättyihin lähestymiskieltoihin, koska edellä selostetun mukaisesti lähestymiskielto määrätään Suomessa itsenäisenä toimenpiteenä eikä rikosoikeudellisena seuraamuksena tai tutkintavankeudelle vaihtoehtoisena valvontatoimenpiteenä.

Artiklan 5 kohdan mukaan määräyksen antaneen viranomaisen on ilmoitettava viipymättä täytäntöönpanovaltion viranomaiselle 1 ja 4 kohdan mukaan tehdyistä päätöksistä. Lisäksi 6 kohdassa asetetaan velvollisuus lopettaa toimenpiteet täytäntöönpanovaltiossa, jos määräyksen antanut valtio ilmoittaa eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteena olevan kansallisen suojelutoimenpiteen peruuttamisesta. Artiklan 7 kohdan mukaan on myös mahdollista, että määräyksen antaneen valtion viranomainen muuttaa eurooppalaista

suojelumääräystä alkuperäisen kansallisen suojelutoimenpiteen muuttamisen seurauksena. Tällöin myös täytäntöönpanovaltio voi tarvittaessa mukauttaa uudelleen tehdyn toimenpiteen 9 artiklan mukaisesti tai kieltäytyä panemasta muutettua määräystä täytäntöön, jos muutettu toimenpide ei vastaa 5 artiklassa tarkoitettua kieltoa taikka jos toimitetut tiedot ovat puutteelliset eikä niitä ole täytäntöönpanovaltion asettaman määräajan kuluessa täydennetty.

Lähtökohtana säännöksissä siis on, että määräyksen antaneella jäsenvaltiolla säilyy toimivalta määrätä eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteena olevasta kansallisesta suojelutoimenpiteestä ja sen muuttamisen seurauksena toimivalta myös tarvittaessa muuttaa eurooppalaista suojelumääräystä. Täytäntöönpanovaltiolla puolestaan on toimivalta päättää tunnustamansa ja kansalliseen järjestelmään mukauttamansa suojelutoimenpiteen täytäntöönpanosta ja sen rikkomisen seurauksista.

Toisaalta 6 kohdan tarkoittamassa tilanteessa, jossa suojelu on peruutetun eurooppalaisen suojelumääräyksen johdosta täytäntöönpanovaltiossa lopetettava, estettä ei ole sille, että henkilö voisi edelleen saada suojelua täytäntöönpanovaltiossa, jos siihen on edellytykset täytäntöönpanovaltion lain mukaan. Tämä ilmenee 13 artiklaa täsmentävästä johdanto-osan kappaleesta 23. Sen mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi tällöin itsenäisesti ja kansallisen lakinsa mukaisesti määrätä minkä tahansa kansallisen lakinsa mukaisen suojelutoimenpiteen asianomaisen henkilön suojelemiseksi. Tällöin kyse ei enää olisi eurooppalaiseen suojelumääräykseen perustuvasta toimenpiteestä. Esimerkiksi jos Suomessa eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella annettu lähestymiskielto päättyisi siitä syystä, että määräyksen antanut valtio on kumonnut tai peruuttanut eurooppalaisen suojelumääräyksen, olisi henkilöllä oikeus hakea Suomessa lähestymiskieltoain mukaista suojaa. Vastaavanlainen tilanne voisi ilmetä myös jos Suomi olisi määräyksen antanut jäsenvaltio ja eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteena ollut lähestymiskielto suojeltavan tai kieltoon määrätyn henkilön vaatimuksesta kumottaisiin. Tällöin suojelua täytäntöön-

panovaltiossa ei olisi enää mahdollista Suomesta lähetetyn suojelumääräyksen perusteella jatkaa, vaan suojaa tarvitsevan henkilön olisi haettava suojelua täytäntöönpanovaltiossa voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Viranomaisten velvollisuutta noudattaa direktiivin mukaisia toimivallanjakosääntöksiä korostetaan direktiivin johdanto-osan kappaleessa 28, jossa myös velvoitetaan ottamaan huomioon *ne bis in idem* -periaate. Siten esimerkiksi tilanteessa, jossa täytäntöönpanovaltiossa olisi määrättävänä seuraamus eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella tehdyn suojelutoimenpiteen rikkomisesta ja määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrättävänä seuraamus eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteena olevan kansallisen suojelutoimenpiteen rikkomisesta, olisi varmistuttava siitä, ettei henkilöä kahdessa valtiossa tuomita rangaistukseen samasta teosta *ne bis in idem* -periaatteen vastaisesti.

Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan selvyyden vuoksi otettavaksi säännös siitä, että eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättyä lähestymiskieltoa olisi muutettava, jos suojelumääräystä on muutettu siten, että muutoksella on merkitystä aikaisemmin määrätyn lähestymiskiellon kannalta (5 §:n 2 momentti). Lakiin otettaisiin myös säännös velvollisuudesta kumota lähestymiskielto siinä tapauksessa, että eurooppalainen suojelumääräys ennen lähestymiskiellon päättymistä kumotaan tai peruutetaan (5 §:n 2 momentti).

14 artikla. *Perusteet keskeyttää eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella toteutetut toimenpiteet.* Artikla sisältää säännöksen perusteista, joilla täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi keskeyttää eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella toteutetut toimenpiteet.

Artiklan 1 kohta sisältää listan tällaisista tilanteista. Keskeyttäminen on mahdollista, jos on selviä viitteitä siitä, ettei suojeltava henkilö asu tai oleskele täytäntöönpanovaltion alueella tai on poistunut alueelta lopullisesti (a alakohta). Lisäksi keskeyttäminen on mahdollista, jos eurooppalaisen suojelumääräyksen täytäntöön panemiseksi määrättyjen toimenpiteiden enimmäismääräaika on täytäntöönpanovaltion kansallisen lainsäädännön mukaan päättynyt (b alakohta) tai jos kysy-

mys on 13 artiklan 7 kohdan b alakohdassa tarkoitettusta tilanteesta (c alakohta). Kohdan b alakohta koskee tilannetta, jossa täytäntöönpanovaltio kiellettyy tietyin edellytyksin panemasta täytäntöön määräyksen antaneen valtion muuttamaa kieltoa tai rajoitusta. Lisäksi keskeyttäminen on kohdan mukaan mahdollista, jos puitepäätöksen 2008/947/YOS 2 artiklassa tarkoitettu tuomio tai puitepäätöksen 2009/829/YOS 4 artiklassa tarkoitettu valvontatoimia koskeva päätös siirretään täytäntöönpanovaltioon eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamisen jälkeen (d alakohta).

Täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on artiklan 2 kohdan mukaan ilmoitettava viipymättä artiklassa tarkoitettua päätöksestä määräyksen antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle ja mahdollisuusien mukaan suojeltavalle henkilölle.

Artiklan 3 kohta sisältää säännöksen 1 kohdan b alakohdan mukaisesta tilanteesta eli tilanteesta, jossa toimenpiteet on keskeytetty sen vuoksi, että toimenpiteiden enimmäismääräaika on päättynyt. Tällaisessa tilanteessa ennen keskeyttämistä täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi pyytää määräyksen antaneen valtion toimivaltaista viranomaista antamaan tietoja siitä, onko eurooppalaisessa suojelumääräyksessä annettava suojelu edelleen tarpeen kyseessä olevan tapauksen olosuhteissa. Määräyksen antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on vastattava tällaiseen pyyntöön viipymättä. Artiklassa tarkoitettu tilanne olisi ilmeisen harvinainen ja edellyttäisi käytännössä, että käräjäoikeuden tietoon tulisi esimerkiksi hakijan taholta esitetty tarve suojelun jatkamiselle siinä tapauksessa, että määräyksen antaneessa valtiossa määrätty suojelutoimenpide olisi ollut voimassa eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella Suomessa määrättyä lähestymiskieltoa pidempään. Tällöin ennen lähestymiskiellon voimassaoloajan päättymistä määräyksen antaneelta valtiolta olisi mahdollista pyytää tietoa siitä, onko suojelu edelleen tarpeen. Säännös ei sinällään velvoita käräjäoikeutta valvomaan suojelun jatkamisen tarpeellisuutta. Lähestymiskieltoain 7 §:n 2 momentti sallii lähestymiskiellon uudistamisen.

Lähestymiskieltolain 16 § sisältää säännöksen lähestymiskiellon kumoamisesta tai muuttamisesta. Sen mukaan lähestymiskiello voidaan kieltoon määrätyn tai sillä suojattavan henkilön vaatimuksesta kumota tai kiellon sisältöä muuttaa, jos se on perusteltua asiaan osallisten muuttuneiden olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia. Säännöstä sovellettaisiin myös eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättyihin lähestymiskieltolain. Direktiivin 14 artiklassa mahdollistetaan suojelumääräyksen perusteella toteutetun toimenpiteen keskeyttäminen ilman asianosaisen vaatimusta.

Täytäntöönpanolain 5 §:n 3 momenttiin ehdotetusta viittauksesta lähestymiskieltolakiin seuraisi muun muassa se, että asianosaisille olisi ilmoitettava eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrätyn lähestymiskiellon kumoamisesta. Siten lähestymiskieltolain mukaisin edellytyksin asiasta tulisi ilmoittaa sekä suojeltavalle henkilölle että vaaraa aiheuttavalle henkilölle. Vaikka 14 artiklan 2 kohdan sanamuoto edellyttää, että vain suojeltavalle henkilölle on ilmoitettava eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella toteutetun toimenpiteen keskeyttämisestä, selvää on, että kansallisessa laissa voidaan edellyttää, että asiasta ilmoitetaan myös vaaraa aiheuttavalle henkilölle.

15 artikla. *Eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamisen ensisija.* Artikla koskee eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamisen menettelyn etusijaa. Sen mukaan tunnustamiselle on annettava sama etusija, joka sille annettaisiin käsiteltäessä vastaavaa kansallista tapausta. Asiassa tulee ottaa huomioon tapauksen erityisolosuhteet, mukaan lukien asian kiireellisyys ja päivä, jona suojeltavan henkilön ennakoitua saapuvan täytäntöönpanovaltion alueelle sekä, mikäli mahdollista, suojeltavaan henkilöön kohdistuvan vaaran suuruus. Artiklaa täydentää johdantosan kappale 13, jonka mukaan eurooppalaisen suojelumääräyksen antamista koskeva pyyntö olisi käsiteltävä riittävän nopeasti ottaen huomioon artiklassa mainitut erityisolosuhteet.

Artikla ei edellytä erillistä kansallista sääntelyä.

16 artikla. *Toimivaltaisten viranomaisten väliset neuvottelut.* Artikla sisältää säännök-

sen määräyksen antaneen valtion ja täytäntöönpanovaltion toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuudesta neuvotella keskenään. Neuvottelumahdollisuudella on tarkoitus helpottaa direktiivin sujuvaa ja tehokasta soveltamista.

Artikla ei edellytä erillistä kansallista sääntelyä.

17 artikla. *Kielet.* Artikla sisältää säännöksen käytettävistä kielistä ja käännöksistä. Sen 1 kohdan mukaan määräyksen antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on käännettävä eurooppalainen suojelumääräys täytäntöönpanovaltion viralliselle kielelle tai jollekin sen virallisista kielistä. Artiklan 2 kohdan säännös koskee 12 artiklassa tarkoitetun lomakkeen kääntämistä. Kyseisellä lomakkeella täytäntöönpanovaltio ilmoittaa toimenpiteiden rikkomisesta. Kohdan mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on käännettävä mainittu lomake määräyksen antaneen valtion viralliselle kielelle tai jollekin sen virallisista kielistä. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltio voi direktiivin hyväksymisen yhteydessä tai myöhemmin ilmoittaa komissioon tallettamassaan ilmoituksessa, että se hyväksyy yhdelle tai useammalle muulle unionin viralliselle kielelle tehdyn käännöksen.

Artikla edellyttää, että täytäntöönpanolakiin otetaan säännös kielistä, joilla Suomeen toimitettu eurooppalainen suojelumääräys hyväksytään. Esityksessä ehdotetaan, että eurooppalainen suojelumääräys hyväksyttäisiin, jos se on tehty suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitetty käännös jollekin näistä kielistä (10 §:n 1 momentti). Lisäksi täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että myös muulla kielellä toimitettu eurooppalainen suojelumääräys voidaan hyväksyä, jos hyväksymiselle ei ole muutoin estettä. Tämä ratkaisu vastaisi muissa rikosoikeudellisen yhteistyön instrumenttien täytäntöönpanolaeissa omaksuttuja ratkaisuja.

Artiklan 2 kohdasta seuraa, että ollessaan määräyksen antanut valtio, Suomi vastaanotaisi vastaavilla kielillä toimitetun 12 artiklassa tarkoitetun lomakkeen toimenpiteen rikkomisesta.

Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi myös säännös, jonka mukaan käräjäoi-

keus huolehtisi, että Suomessa annettu eurooppalainen suojelumääräys käännetään täytäntöönpanovaltion hyväksymälle kielelle (10 §:n 2 momentti).

18 artikla. Kulut. Artikla koskee direktiivin soveltamisesta aiheutuvia kuluja. Sen mukaan tällaisista kuluista vastaa täytäntöönpanovaltio kansallisen oikeutensa mukaisesti. Kuitenkin niistä kuluista, jotka syntyvät pelkästään määräyksen antaneen jäsenvaltion alueella, vastaa määräyksen antanut jäsenvaltio. Artikla näin ollen määrittää kuluvastuuta täytäntöönpanovaltion ja määräyksen antaneen jäsenvaltion välillä.

Menettelystä aiheutuvia kuluja koskee myös johdanto-osan kappale 29, jonka mukaan suojeltavalta henkilöltä ei olisi perittävä eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamiseen liittyviä kuluja, jotka ovat suhteettomia vastaavaan kansalliseen tapaukseen nähden. Johdanto-osan kappaleessa käytetyt sanamuodot viittaavat siihen, että asianosaisten kuluvastuun tulisi määräytyä samalla tavoin kuin vastaavissa kansallisissa tapauksissa. Esityksessä ehdotetaan, että kuluvastuu määräytyisi edellä kuvatun mukaisesti samalla tavoin kuin lähestymiskieltoasioissa.

Lähestymiskieltoain 14 §:n mukaan asiaan osalliset vastaavat itse lähestymiskieltoasian käsittelystä johtuvista kustannuksista. Milloin siihen on painavia syitä, voidaan asiaan osallinen kuitenkin tuomioistuimessa velvoittaa suorittamaan vastapuolen kohtuulliset oikeudenkäyntikulut osaksi tai kokonaan. Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanolain 11 §:ssä säädettäisiin, että mainitut säännökset ovat voimassa myös eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista ja antamista koskevan asian käsittelyssä.

Lähestymiskieltoasioita koskee myös laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista (701/1993). Lain 6 §:n 1 momentin 22 kohdan mukaan käsittelymaksuja ei peritä lähestymiskieltoain mukaisissa asioissa. On perusteltua, että säännös kattaisi myös eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista ja antamista koskevat tuomioistuimen päätökset. Esitys sisältää tätä koskevan muutosehdotuksen mainitun lain 6 §:n 1 momentin 22 kohtaan.

Eurooppalaista suojelumääräystä koskevis- sa asioissa asianosaisten oikeuteen saada oikeusapua soveltuisivat oikeusapulain (257/2002) säännökset. Lain 1 §:n mukaan oikeusapua annetaan valtion varoin henkilölle, joka tarvitsee asiantuntevaa apua oikeudellisessa asiassa ja joka taloudellisen asemansa vuoksi ei kykene itse suorittamaan sen hoitamisen vaatimia menoja.

19 artikla. Suhde muihin sopimuksiin ja järjestelyihin. Artikla sisältää säännöksen direktiivin suhteesta muihin sopimuksiin ja järjestelyihin. Pääsääntö 1 kohdan mukaisesti on, että jäsenvaltiot voivat edelleen soveltaa voimassa olevia kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä. Edellytyksenä on, että tällaisten sopimusten tai järjestelyiden avulla voidaan edetä direktiivin tavoitteita pidemmälle tai laajemmalle sekä omalta osin yksinkertaistaa tai helpottaa menettelyjä, joilla suojelutoimenpiteitä toteutetaan. Artiklan 3 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on tullut ilmoittaa komissiolle 11 päivään huhtikuuta 2012 mennessä ne voimassa olevat sopimukset ja järjestelyt, joiden soveltamista ne haluavat jatkaa.

Suomi ei ole tehnyt kohdassa tarkoitettuja kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyitä eikä Suomi näin ollen ole tehnyt komissiolle 3 kohdan mukaista ilmoitusta.

Artikla myös sallii jäsenvaltioiden tehdä direktiivin voimaantulon jälkeen kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä (2 kohta). Edellytykset vastaavat 1 kohdan mukaisia edellytyksiä. Tällaisista uusista sopimuksista tai järjestelyistä on 3 kohdan mukaan ilmoitettava komissiolle kolmen kuukauden kuluessa niiden allekirjoittamisesta.

20 artikla. Suhde muihin välineisiin. Artikla koskee direktiivin suhdetta tiettyihin asetuksiin, yleissopimuksiin ja puitepäätöksiin. Artiklassa luetellaan asetukset (EY) N:o 44/2001 ja N:o 2201/2003. Ensiksi mainittu asetus on tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu neuvoston asetus ja viimeksi mainittu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annettu neuvoston asetus. Artiklassa mainitaan lisäksi toimivallasta, sovellettavas-

ta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa vuonna 1996 tehty Haagin yleissopimus (SopS 9/2011) ja kansainvälisen lapsikaappauksen siviilioikeudellisista näkökohdista vuonna 1980 tehty Haagin yleissopimus (SopS 57/1994). Artiklan 1 kohdan mukaan direktiivi ei vaikuta mainittujen asetusten ja yleissopimusten soveltamiseen. Artiklan 2 kohdan mukaan direktiivi ei vaikuta myöskään puitepäästösten 2008/947/YOS tai 2009/829/YOS soveltamiseen. Näin ollen mainittuihin instrumentteihin perustuva yhteistyö määräytyisi asianomaisten instrumenttien ja niiden täytäntöönpanolakien mukaisesti.

Artikla ei edellytä erillistä kansallista sääntelyä.

21—25 artikla. *Direktiivin loppusäännökset.* Direktiivin loppusäännökset koskevat direktiivin täytäntöönpanoa, tietojen keruuta, arviointia, voimaantuloa ja direktiivin osoittamista jäsenvaltioille. Direktiivin täytäntöönpanolle asetettu määräaika on 21 artiklan mukaan 11 päivä tammikuuta 2015. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle viipymättä täytäntöönpanosta ja komissiolle tulee toimittaa kirjallisina keskeiset kansalliset säännökset. Säädöksissä on viitattava direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan.

Tietojen keruuta koskeva 22 artikla velvoittaa jäsenvaltiot toimittamaan komissiolle tietoja menettelyn soveltamisesta. Komissiolle tulee toimittaa vähintään tieto pyydettyjen, annettujen ja/tai tunnustettujen eurooppalaisen suojelumääräysten lukumäärästä. Komission tulee 23 artiklan mukaan toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomus direktiivin soveltamisesta 11 päivään tammikuuta 2016 mennessä. Kertomukseen on tarvittaessa mahdollista liittää säädösehdotuksia.

Direktiivi tulee 24 artiklan mukaan voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä ja se on 25 artiklan mukaan osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Direktiivin 21—25 artikla eivät edellytä erillistä kansallista sääntelyä.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Laki eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Direktiivin täytäntöönpano.* Pykälä sisältäisi säännöksen, jonka mukaan direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei täytäntöönpanolaista muuta johdu. Vastaavanlaista sanamuotoa on käytetty eräiden rikosoikeudellisen yhteistyön alalla ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa tehtyjen puitepäästösten täytäntöönpanolaeissa sekä yleisperusteluissa mainittujen direktiivien täytäntöönpanolaeissa.

Täytäntöönpanotavasta seuraa, että niissä tapauksissa, joissa ehdotetussa täytäntöönpanolaissa ei ole direktiiviä tarkentavaa säännöstä, direktiivin säännöksiä sovellettaisiin suoraan. Koska täytäntöönpanolakiin otettaisiin eräitä direktiiviä täsmentäviä asiasisältöisiä säännöksiä, pykälässä todettaisiin, että direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei täytäntöönpanolaista muuta johdu. Perustuslakivaliokunta on esittänyt kyseistä sanamuotoa käytettäväksi vastaavalla tavalla täytäntöönpanon pannun niin sanotun sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanolaissa (PeVL 50/2006 vp). Valittua täytäntöönpanotapaa on tarkemmin perusteltu yleisperusteluissa sekä sääntämisyjärjestystä käsittelevässä jaksossa.

Direktiivin säännöksistä lainsäädännön alaan kuuluvat 1 artikla (tarkoitus), 2 artikla (määritelmät), 4 artikla (keskusviranomaisen turvautuminen), 5 artikla (kansallisen lain mukaisen suojelutoimenpiteen olemassaolon tarve), 6 artikla (eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen), 7 artikla (eurooppalaisen suojelumääräyksen muoto ja sisältö), 8 artikla (toimittamismenettely), 9 artikla (täytäntöönpanovaltiossa määrättävät toimenpiteet), 10 artikla (perusteet kieltäytyä eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamisesta), 11 artikla (sovellettava laki ja täy-

täntöönpanovaltion toimivalta), 12 artikla (ilmoittaminen rikkomistapauksessa), 13 artikla (määräyksen antaneen valtion toimivalta), 14 artikla (perusteet keskeyttää eurooppalaisen suojelumääräyksenperusteella toteutetut toimenpiteet), 15 artikla (eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamisen ensisija), 17 artikla (kielet), 18 artikla (kulut), 19 artikla (suhde muihin sopimuksiin ja järjestelyihin) sekä 20 artikla (suhde muihin välineisiin).

2 §. Soveltamisala. Pykälä sisältäisi säännöksen, jonka mukaan täytäntöönpanolain ja direktiivin mukaisesti tunnustetaan toisesta jäsenvaltiosta Suomeen toimitettu eurooppalainen suojelumääräys ja vastaavasti lähetetään toiseen jäsenvaltioon tunnustettavaksi Suomessa annettu eurooppalainen suojelumääräys. Kuten edellä olevasta ilmenee, tarkoituksena on, että direktiivin ja täytäntöönpanolain säännöksiä sovellettaisiin rinnakkain.

3 §. Toimivaltaisen viranomaiset. Pykälässä säädettäisiin viranomaisista, jotka Suomessa olisivat toimivaltaisia tunnustamaan ja antamaan eurooppalaisen suojelumääräyksen.

Pykälän *1 momentin* mukaan suojelumääräyksen tunnustamista koskevat asiat käsittelee Helsingin kärjäoikeus.

Pykälän *2 momentin* mukaan eurooppalaisen suojelumääräyksen antamiseen toimivaltainen viranomaisena olisi se kärjäoikeus, joka asianomaisessa asiassa on määrännyt lähestymiskielton tai jolla olisi toimivalta sen määräämiseen.

Pykälän *3 momentin* mukaan toimivalta eurooppalaisen suojelumääräyksen antamiseen olisi myös lähestymiskieltoasiaa tai eurooppalaista suojelumääräystä käsittelevällä muutoksenhakutuomioistuimella.

2 luku Eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustaminen

4 §. Asian vireilletulo ja käsittely. Pykälä sisältäisi säännökset eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista koskevan asian vireilletulosta ja käsittelystä.

Verrattuna kansallisen lähestymiskieltoasian käsittelyyn pykälä sisältäisi kaksi poikkeusta. Ensinnäkin pykälän *1 momentin* mu-

kaan eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista koskeva asia tulisi kärjäoikeudessa vireille suoraan määräyksen antaneen jäsenvaltion kärjäoikeuteen toimittaman suojelumääräyksen perusteella. Lähestymiskiellon 5 §:ssä säädetystä poiketen vireilletulo ei siis edellyttäisi hakijan taikka suomalaisen syyttäjä-, poliisi- tai sosiaaliviranomaisen pyyntöä, joskin eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen määräyksen antaneessa valtiossa on edellyttänyt suojeltavan henkilön pyyntöä.

Toinen poikkeus koskisi asianosaisten läsnäoloa. Pykälän *2 momentin* mukaan mahdollista olisi ratkaista asia pääkäsittelyä toimittamatta kirjallisessa menettelyssä, jos molemmat asianosaiset ovat siihen ilmoittaneet suostuvansa. Suostumus olisi annettava kirjallisena. Jos jompikumpi ei kirjalliseen menettelyyn suostu, olisi järjestettävä suullinen istunto. Kirjallisessa menettelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin ROL:n 5 a luvun säännöksiä asian ratkaisemisesta pääkäsittelyä toimittamatta.

Lisäksi pykälän *3 momentin* mukaan suullisessa istunnossa asia voitaisiin tutkia ja ratkaista asianosaisten poissaolosta huolimatta. Edellytyksenä olisi, että asianosaisten läsnäolo asian ratkaisemiseksi ei ole tarpeen ja että hänet on kutsuttu tuomioistuimeen uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta. Kuten artiklakohtaisissa perusteluissa on selostettu, kansallinen lähestymiskieltoasia voidaan ratkaista siitä huolimatta, että henkilö, jota vastaan lähestymiskieltoa haetaan, jää saapumatta oikeuteen. Seurauksena hakijan poissaolosta sitä vastoin kansallisissa tapauksissa on, että asia jää sil lensä. Näin ollen ehdotettu ratkaisu mahdollistaisi sen, että asia voitaisiin pääkäsittelyssä ratkaista myös hakijan poissaolosta huolimatta.

Perusteena ratkaisulle on se, että eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista koskevaa asiaa käsiteltäessä asianosaisten kuulemisella oikeudessa ei ole niin keskeistä merkitystä kuin kansallista lähestymiskieltoasiaa käsiteltäessä. Tämä johtuu siitä, että tuomioistuin perustaa ratkaisunsa toisessa jäsenvaltiossa annetussa eurooppalaisessa suojelumääräyksessä esiintuotuihin seikkoihin. Lisäksi asianosaisia on kuultu jo määräyksen

antaneessa jäsenvaltiossa. Tuomioistuimen harkintavalta eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamisen suhteen olisi myös rajoitetumpi kuin lähestymiskiellon määrittäminen kansallisessa tilanteessa. Lähestymiskiellto olisi eurooppalaisen suojelumääräyksen seurauksena määrättävä, jos tapaukseen ei sovellu mikään direktiivissä luetelluista kieläytymisperusteista. Vielä perusteena valitulle ratkaisulle on ollut se, että hakijan läsnäolon edellyttäminen olisi ongelmallista tilanteessa, jossa hakija on tunnustamisasiaa käsiteltäessä toisessa valtiossa.

Pykälän 4 momentin mukaan muilta osin asia käsiteltäisiin noudattaen lähestymiskiellto lain mukaista menettelyä.

5 §. *Eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättävä lähestymiskiellto.* Pykälä sisältäisi säännökset eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättävästä lähestymiskiellto.

Pykälän 1 momentin mukaan tunnustettuaan eurooppalaisen suojelumääräyksen kärjajoikeuden olisi määrättävä se, jota vastaan eurooppalainen suojelumääräys on annettu, lähestymiskiellto lain mukaiseen lähestymiskielltoon.

Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti tunnustamiseen on direktiivin 9 artiklan nojalla velvollisuus, ellei tapaukseen sovellu jokin 10 artiklassa luetelluista kieläytymisperusteista. Direktiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan kiellon tulisi mahdollisimman pitkälti vastata määräyksen antaneessa valtiossa määrättyä eli lomakkeeseen kirjattua suojelutoimenpidettä. Kärjajoikeuden tulisi määräyksen perusteella arvioida, mikä lähestymiskiellto lain 3 §:ssä tarkoitettuihin kielloihin sisällöltään parhaiten vastaa eurooppalaisesta suojelumääräyksestä ilmevä toimenpidettä ja tarvittaessa mukauttaa määräys vastaamaan lähestymiskiellto lain mukaista toimenpidettä. Päätöstä tehtäessä tulisi ottaa huomioon myös direktiivin 9 artiklan säännös siitä, että täytäntöönpanovaltiossa tehtävän toimenpiteen tulisi olla sellainen, joka vastaavanlaisessa tapauksessa sen kansallisen lainsäädännön mukaan olisi käytettävissä suojeltavan henkilön suojelun varmistamiseksi.

Kärjajoikeus tekee eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista koskevassa asi-

assa kaksiosaisen ratkaisun, joista ensimmäinen koskee direktiivin 9 ja 10 artiklan säännösten mukaista toisen jäsenvaltion toimitettaman suojelumääräyksen tunnustamista. Lisäksi kärjajoikeuden on määrättävä lähestymiskiellto lain mukainen lähestymiskiellto. Tunnustamista koskevan asian käsittely muodostaa kuitenkin yhden kokonaisuuden, jota koskevan menettelyn on tarkoitus olla yksivaiheinen. Näin ollen esimerkiksi asiaa koskevan tiedoksiannon tulisi kattaa sekä tunnustamista että lähestymiskiellto antamista koskevat tiedot.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättävää lähestymiskielltoa koskevan ratkaisun sisällöstä. Ratkaisussa olisi oltava maininta eurooppalaisesta suojelumääräyksestä sekä lähestymiskiellto lain 8 §:ssä tarkoitettut tiedot lukuun ottamatta tietoja hakijasta. Hakijan tietoja ei päätökseen olisi tarpeen kirjata, koska eurooppalainen suojelumääräys tulisi kärjajoikeudessa vireille, kun se on toimitettu kärjajoikeuteen toisesta jäsenvaltiosta eli vireilletulo ei edellyttäisi suoja tarvitsevan henkilön tai lähestymiskiellto lain 5 §:n 1 momentissa mainitun viranomaisen hakemusta.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös lähestymiskiellto muuttamisesta siinä tapauksessa, että eurooppalaista suojelumääräystä muutetaan. Tällaisessa tilanteessa täytäntöönpanovaltion olisi direktiivin 13 artiklan 7 kohdan mukaisesti tarvittaessa mukautettava uudelleen suojelumääräyksen perusteella toteutettut toimenpiteet tai sillä olisi mahdollisuus kieläytyä panemasta muutettua suojelumääräystä täytäntöön. Tällöin siis Suomessa tulisi muuttaa alkuperäisen suojelumääräyksen perusteella määrättyä lähestymiskielltoa. Tämä tulisi kuitenkin kyseeseen vain, jos suojelumääräystä olisi muutettu siten, ettei aikaisemmin määrätyn lähestymiskiellto olisi enää katsottava vastaavan muutettua suojelumääräystä. Jos kyseessä olisi vain vähäinen, asiassa määrätyn lähestymiskiellto kannalta merkityksetön muutos, suojelu jatkuisi alkuperäisen tunnustamispäätöksen ja sen seurauksena määrätyn lähestymiskiellto mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös myös siitä, että jos eurooppalainen suojelumääräys

ennen lähestymiskiellon päättymistä kumotaan tai peruutetaan, olisi myös suojelumääräyksen perusteella määrätty lähestymiskielto kumottava. Säännös liittyy edellä selostettuun direktiivin 13 artiklaan. Estettä ei olisi kuitenkaan sille, että Suomessa tämän jälkeen määrättäisiin kansallinen lähestymiskielto, jos lain mukaiset edellytykset sille olisivat olemassa. Tällöin lähestymiskiellon määrääminen edellyttäisi hakemusta, kuten muissakin kansallisissa tilanteissa.

Jos lähestymiskielloa muutettaisiin tai se kumottaisiin 2 momentin nojalla, asian käsittelyssä noudatettaisiin, mitä eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista koskevan asian käsittelystä 4 §:n 2—4 momentissa säädetään. Kun lähestymiskielloa muutettaisiin tai se kumottaisiin 2 momentin nojalla, kyse olisi lain 3 §:ssä tarkoitetusta eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista koskevasta asiasta, jonka käsittelisi Helsingin kärjäoikeus.

Pykälän 3 momentin mukaan eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättyyn lähestymiskieltoon sovellettaisiin muuten, mitä lähestymiskiellosta säädetään. Siten jos 2 momentissa tarkoitettua tilannetta ei ole käsillä, lähestymiskiellon voimassaoloon, siitä tehtäviin ilmoituksiin ja rekisteröintiin sekä muuttamiseen ja kumoamiseen sovellettaisiin lähestymiskieltoain säännöksiä. Tämä tarkoittaisi muun ohella, että lähestymiskiellon muuttamista tai kumoamista koskeva asia käsiteltäisiin lähestymiskieltoain 16 §:ssä tarkoitettussa tuomioistuimessa. Viittaussäännöksestä seuraisi myös, että kielto voidaan pyynnöstä uudistaa noudattaen lähestymiskieltoain 7 §:n säännöksiä. Uudistaminen voisi tulla kyseeseen myös tilanteessa, jossa määräyksen antanut jäsenvaltio uudistaa eurooppalaisen suojelumääräyksen.

6 §. Väliaikainen lähestymiskielto. Pykälässä säädetäisiin mahdollisuudesta määrätä väliaikainen lähestymiskielto Suomeen toimitetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella. Väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisen edellytysten osalta viitattaisiin lähestymiskieltoain 11 §:ään. Menettely kuitenkin poikkeaisi lähestymiskieltoain mukaisesta menettelystä. Pykälässä edellytettäisiin nimittäin, että väliaikaisesta lähestymiskiellosta päättää eurooppalaisen suojelumää-

räyksen tunnustamiseen toimivaltainen tuomioistuin, joka on määritelty lain 3 §:n 1 momentissa. Siten pidättämiseen oikeutulla virkamiehellä ei olisi toimivaltaa määrätä väliaikaista lähestymiskielloa eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella.

Käytännössä tarve väliaikaiselle lähestymiskiellolle voisi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa eurooppalaisessa suojelumääräyksessä ilmoitettujen tai suojeltavan henkilön esiintuomien seikkojen perusteella suojan tarpeen ilmeisyys edellyttää kiellon määräämistä väliittömästi eikä vaaraa aiheuttavaa henkilöä ole tavoitettu.

3 luku Eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen

7 §. Edellytykset. Pykälässä säädetäisiin eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta. Edellytyksenä eurooppalaisen suojelumääräyksen antamiselle olisi lähestymiskielto, joka on määrätty rikoksen tai väitety rikoksen johdosta. Edellytys rikoksesta tai väitetyistä rikoksesta perustuu direktiivin 1 artiklan säännökseen, jossa direktiivin tarkoitus määritellään siten, että suojelutoimpiteen tulee liittyä rikokseen tai väitettyyn rikokseen.

Rajaus ei edellytä, että lähestymiskielto olisi käsiteltävä rikosasian käsittelyn yhteydessä tai että rikoksesta olisi vireillä esitutkinta tai oikeudenkäynti taikka että rikosasia olisi tuomioistuimessa ratkaistu. Riittävää eurooppalaisen suojelumääräyksen antamiseksi olisi, että suojelumääräystä tai sitä edeltävää lähestymiskieltoasiaa käsiteltäessä olisi tehty väite rikoksen tapahtumisesta ja tämä ainakin osaksi olisi vaikuttanut rikoksen uhan arvioimiseen ja sen seurauksena lähestymiskiellon määräämiseen.

8 §. Menettely. Pykälässä säädetäisiin eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisessa noudatettavasta menettelystä.

Pykälän 1 momentin mukaan eurooppalaisen suojelumääräys voitaisiin antaa lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä tai sen jälkeen kun lähestymiskielto on määrätty. Suojelumääräyksen antamista koskevan asian käsittelystä noudatettaisiin, mitä suojelumääräyksen tunnustamista koskevan asian käsittelystä säädetään 4 §:n 2—4 momentissa.

Tämä tarkoittaisi sitä, että asia voitaisiin ratkaista myös kirjallisessa menettelyssä, jos asianosaiset ovat siihen suostuneet, tai suullisessa käsittelyssä vaatimatta asianosaisten läsnäoloa.

Jos lähestymiskieltoa ei olisi vielä määrätty, suojelumääräys tulisi pyrkiä antamaan lähestymiskiellon määrittämisen yhteydessä, siten että asian käsittely muodostaa yhden kokonaisuuden, jota koskeva menettely olisi yksivaiheinen. Näin ollen esimerkiksi asiaa koskevan tiedoksiannon tulisi kattaa sekä suojelumääräyksen että lähestymiskiellon antamista koskevat tiedot. Suojelumääräyksen antaminen ei edellyttäisi, että lähestymiskieltoa koskeva ratkaisu olisi lainvoimainen.

Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että eurooppalainen suojelumääräys annetaan suojaa tarvitsevan henkilön pyynnöstä. Tällainen pyyntö useimmiten esitettäisiin lähestymiskieltoasiaa käsittelevälle käräjäoikeudelle. Estettä ei olisi esittää pyyntöä myöskään lähestymiskieltoain 5 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa syyttäjä-, poliisi- tai sosiaaliviranomaiselle. Pyyntö voitaisiin tehdä lähestymiskieltoasiaa käsittelevälle viranomaiselle vapaamuotoisesti, eikä siitä olisi tarvetta ottaa säännöstä täytäntöönpanolakiin.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös asiassa tehtävästä ratkaisusta ja sen sisällöstä. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta olisi 7 artiklassa edellytetyn mukaisesti täytettävä direktiivin liitteessä 1 olevan mallin mukainen yksilöity lomake. Esityksessä on kuitenkin katsottu perustelluksi edellyttää, että eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta olisi lisäksi tehtävä erillinen ratkaisu. Ratkaisuun olisi kirjattava tiedot suojelumääräyksen antaneesta tuomioistuimesta, ratkaisupäivä sekä viittaus suojelumääräystä edeltäneeseen lähestymiskieltoon.

Jotta täytäntöönpanovaltiossa aiheutuvia tulkintaongelmia voitaisiin välttää, eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisen yhteydessä olisi erityisen tärkeää, että tuomioistuimen ratkaisusta selvästi ilmenee lähestymiskiellon sisältö. Hallituksen esityksessä 41/1998 vp laiksi lähestymiskiellosta ja

eräksi siihen liittyviksi laeiksi on lähestymiskieltoain 3 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu, että lähestymiskieltoon on sen määrittämistä koskevassa tuomiossa asetettava kussakin tapauksessa vallitsevista olosuhteista johtuvat lain 3 §:n voimassa olevassa 4 momentissa tarkoitettut ja muut perustellut rajoitukset. Mainitun 4 momentin mukaan lähestymiskielto ei koske yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia. Hallituksen esityksessä 41/1998 vp todetaan, että ennakoitavissa olevien välttämättömien yhteydenottojen toteuttamisesta tulisi tapauskohtaisesti määrätä jo lähestymiskieltopäätöksessä. Erityisesti lapsen tapaamisoikeuden osalta olisi tärkeää kirjata mahdollisimman tarkasti eurooppalaisen suojelumääräyksen mahdollinen tapaamisoikeuden sisältö.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös siitä, että eurooppalaisen suojelumääräyksen antamista koskevasta ratkaisusta olisi ilmoitettava suojeltavalle henkilölle sekä sille, jota vastaan määräys on annettu, siten kuin lähestymiskieltoain 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Niissä tilanteissa, joissa eurooppalainen suojelumääräys on annettu lähestymiskiellon määrittämisen yhteydessä, asiasta ilmoitettaisiin lähestymiskiellosta annettavan ilmoituksen yhteydessä. Jos eurooppalainen suojelumääräys annettaisiin myöhemmin, siitä olisi ilmoitettava erikseen.

Eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta ei kuitenkaan olisi ilmoitettava lähestymiskieltoain 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin eli poliisiasian tietojärjestelmään. Tätä ei ole katsottu välttämättömäksi, koska suojelumääräys ei tulisi Suomessa täytäntöön pantavaksi. Riittävänä on pidetty sitä, että suojelumääräystä edeltävä lähestymiskielto talletetaan poliisiasian tietojärjestelmään. Samasta syystä ilmoitusta ei olisi myöskään tehtävä Oikeusrekisterikeskukselle, joka niin ikään pitää täytäntöönpanoa palvelevaa rekisteriä. Lähestymiskieltoain 9 §:n 3 momentin mukaan lähestymiskieltojen merkitsemisestä oikeushallinnon valtakunnalliseen tietojärjestelmään säädetään tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella. Lähestymiskieltoja ei mainittuun tietojärjestelmään kuitenkaan talleteta, koska niitä ei ole mainittu tietojen merkitsemisestä oikeushallinnon valtakunnallisen

tietojärjestelmän ratkaisu- tai päätösilmoitusjärjestelmään annetun oikeusministeriön asetuksen (1024/2010) 3 §:ssä.

Esiteyksessä ei ole pidetty tarpeellisena myöskään eurooppalaista suojelumääräystä koskevien tietojen tallettamista kyseiseen rekisteriin. Tietojen valtakunnallista rekisteröintiä tulisi harkita uudelleen, mikäli edellä mainittua asetusta myöhemmin muutetaan siten, että myös lähestymiskiellot edellytetään merkittäviksi oikeushallinnon valtakunnalliseen tietojärjestelmään. Eurooppalaista suojelumääräystä koskevien tuomioistuinratkaisujen valtakunnallinen rekisteröinti voisi helpottaa direktiivin 22 artiklassa tarkoitettujen seurantatietojen keruuta. Tätä tarkoitusta varten tietojen valtakunnallinen rekisteröinti ei kuitenkaan olisi välttämätöntä, koska 22 artiklassa edellytetyt tiedot ovat saatavissa myös tuomioistuinten rikosasioiden asianhallintajärjestelmästä (Sakari), josta myös tuomioistuinten määräämät lähestymiskiellot nykyisin tilastoidaan.

4 luku Erinäiset säännökset

9 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista tai sen antamista koskevassa asiassa tehtyyn käräjäoikeuden päätökseen. Muutosta haettaisiin valittamalla käräjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuteen. Eurooppalaista suojelumääräystä ei tulisi pitää sellaisena selkeästi riita- tai rikosasiaksi luokiteltavana asiana, johon tarvittaisiin jatkokäsittelylupa oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun säännösten mukaan.

Pykälässä olisi säännös myös siitä, että käräjäoikeuden ratkaisua olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuin toisin määrää. Asian luonteesta johtuen on perusteltua, ettei muutoksenhaulla lähtökohtaisesti olisi suojelumääräyksen täytäntöönpanoa lykkäävää vaikutusta.

10 §. Kielet ja käännökset. Pykälän 1 momentin mukaan Suomeen toimitettu eurooppalainen suojelumääräys hyväksyttäisiin, jos se on tehty suomen, ruotsin tai englannin kielellä tai jos siihen on liitetty käänнос jollekin mainituista kielistä. Myös muulle kielelle

toimitettu suojelumääräys voitaisiin hyväksyä, jos hyväksymiselle ei ole muuten estettä.

Säännös vastaisi muiden Euroopan unionin rikosoikeudellista yhteistyötä koskevien lain-säädäntöinstrumenttien täytäntöönpanolaissa omaksuttua linjaa. Säännöksellä ei olisi vaikutusta asian käsittelykieleen tai asianosaisen oikeuteen saada asiassa tulkkausta, vaan nämä määräytyisivät ROL:n 6 a luvun säännösten mukaan, joita noudatetaan myös lähestymiskieltoasian käsittelyssä.

Pykälän 2 momentin mukaan käräjäoikeuden asiana olisi huolehtia eurooppalaisen suojelumääräyksen kääntämisestä täytäntöönpanovaltion hyväksymälle kielelle. Jäsenvaltioiden hyväksymät kielet olisivat tarkistettavissa niiden komissioon tallettamisaan ilmoituksissa, joista toimitetaan tiedot kaikille jäsenvaltioille.

11 §. Kulut. Pykälän mukaan eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamisesta ja antamisesta aiheutuviin kustannuksiin sovellettaisiin, mitä lähestymiskieltoasian käsittelystä aiheutuvista kustannuksista lähestymiskieltoain 14 §:ssä säädetään. Kuluvastuu siis määräytyisi kuten lähestymiskieltoasioissa eli pääsääntöisesti asiaan osalliset vastaisivat itse asian käsittelystä aiheutuneista kustannuksista.

12 §. Viittaus rikoslakiin ja ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa olisi viittaus lähestymiskielton rikkomista koskevaan rangaistussäännökseen, joka sisältyy rikoslain 16 luvun 9a §:ään. Mainitun pykälän voimassa olevan sanamuodon voidaan katsoa kattavan myös 5 ja 6 §:n nojalla määrättyt lähestymiskiellot ja väliaikaiset lähestymiskiellot.

Pykälän 2 momentin mukaan jos jonkun todetaan rikkoneen lähestymiskieltoa tai väliaikaista lähestymiskieltoa, asiaa koskevasta tuomioistuimen ratkaisusta olisi ilmoitettava määräyksen antaneelle valtiolle siten kuin direktiivin 12 artiklassa säädetään. Edellytyksenä ilmoitusvelvollisuudelle on, että tuomio on lainvoimainen. Direktiivin 12 artiklan mukaan ilmoittamisvelvollisuus on asetettu täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Näin ollen tuomioistuimen, joka on antanut lainvoimaiseksi tulleen ratkaisun kiellon rikkomisesta, tulisi huolehtia pykälän mukaisesta ilmoittamisesta määräyksen antaneeseen jäsenvaltioon.

13 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan 11 päivänä tammikuuta 2015, johon mennessä jäsenvaltioiden on direktiivin 21 artiklan mukaan toteutettava direktiivin noudattamisen edellyttämät toimenpiteet. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin selvyyden vuoksi säännös, jonka mukaan lakia sovelletaan suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka on pannut direktiivin täytäntöön.

Kansainvälisessä rikosoikeusapuyhteistyössä vakiintuneesti noudatetun käytännön mukaan lakia sovellettaisiin eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista tai antamista koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille lain voimaantulon jälkeen. Merkitystä lain soveltamisajankohdan määräytymiselle ei olisi sillä, onko suojelumääräyksen taustalla oleva lähestymiskiello määrätty ennen lain voimaantuloa vai sen jälkeen.

2.2 Laki yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vasta- vuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta

1 §. Soveltamisala. Pykälä sisältäisi säännöksen lain soveltamisalasta. Lain säännöksiä sovellettaisiin asetuksen tullessa sovellettavaksi.

Asetuksen soveltamisessa Suomessa keikeistä on rajanveto siinä, milloin Suomessa määrätty lähestymiskiello kuuluu asetuksen ja milloin taas direktiivin soveltamisalaan. Ehdotetussa direktiivin täytäntöönpanoa koskevan lain 7 §:ssä on tarkentava säännös, jonka mukaan Suomessa määrätty lähestymiskiello kuuluu direktiivin soveltamisalaan, kun kyse on sellaisesta lähestymiskiellosta, joka on määrätty rikoksen tai väitetyn rikoksen johdosta. Lähtökohtana voidaan pitää, että kun kyse ei ole tällaisesta lähestymiskiellosta, Suomessa määrätty lähestymiskiello kuuluu asetuksen soveltamisalaan.

2 §. Toimivaltaiset tuomioistuimet. Pykälä sisältäisi toimivaltaisia tuomioistuimia koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan Helsingin kärjäoikeus olisi toimivaltainen asetuksen 4 artiklan mukaisesti tunnustamaan ja pane-

maan täytäntöön asetuksen soveltamisalaan kuuluvan toisessa jäsenvaltiossa määrätyn suojelutoimenpiteen. Helsingin kärjäoikeus olisi myös toimivaltainen tekemään tarkistuksia suojelutoimenpiteisiin asetuksen 11 artiklan mukaisesti, päättämään tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymisestä asetuksen 13 artiklan mukaisesti sekä keskeyttämään tai peruuttamaan tunnustamisen tai täytäntöönpanon 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Helsingin kärjäoikeuden päätöksiin voisi hakea muutosta siltä osin kuin kyse olisi tarkistusten tekemisestä suojelutoimenpiteisiin ja tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymisestä päättämisestä. Muutosta voitaisiin hakea oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 1 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentin mukaan yleinen tuomioistuin olisi toimivaltainen myöntämään todistuksen asetuksen 5 ja 14 artiklan mukaisesti Suomessa määrätulle asetuksen soveltamisalaan kuuluvalla lähestymiskiellolle. Todistuksen antaisi se tuomioistuin, joka on määrännyt lähestymiskiellon. Jos lähestymiskiello olisi määrätty muutoksenhakuasteessa, todistuksen myöntäisi näin ollen kyseinen muutoksenhakutuomioistuin.

Myös tilanteessa, jossa todistus myönnettäisiin vasta myöhemmässä vaiheessa lähestymiskiellon määräämisen jälkeen ja lähestymiskiellon 4 §:n 2 momentin mukainen toimivaltainen tuomioistuin olisi muuttanut, todistus myönnettäisiin lähestymiskiellon määränneessä tuomioistuimessa.

Asetuksen 5 artiklan osalta tuomioistuin antaisi todistuksen asetuksessa säädettyjen edellytysten mukaisesti, kun se olisi määrännyt lähestymiskiellon ja suojeltava henkilö pyytäisi todistusta. Asetuksessa ei edellytetä, että lähestymiskielloa koskeva ratkaisu olisi lainvoimainen todistusta annettaessa. Asetuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaan todistuksella olisi vaikutuksia vain siltä osin kuin suojelutoimenpide on täytäntöönpanokelpoinen. Suomessa tämä tarkoittaisi tuomioistuimen päätöstä, joka voidaan lähestymiskiellon 9 §:n 3 momentin nojalla ilmoittaa 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin. Lähestymiskiellon 7 §:n 1 momentin mukaan kiello tulee voimaan silloin, kun kärjäoikeus tekee ratkaisun kielloon määräämisestä. Rat-

kaisua on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei asiaa käsittelevä ylempi tuomioistuin toisin määrää.

Toisin kuin direktiivi asetus ei sisällä säännöksiä siitä, että tuomioistuimen tulisi ilmoittaa suojeltavalle henkilölle mahdollisuudesta saada lähestymiskielto tunnustettua toisessa jäsenvaltiossa. Tuomioistuin voisi kuitenkin ilmoittaa asetuksen soveltamisalaan kuuluvien päätösten osalta mahdollisuudesta hakea asetuksen 5 artiklan mukainen todistus.

Jos muutoksenhakuaste muuttaa alemman tuomioistuimen lähestymiskieltoa koskevaa päätöstä, josta olisi jo annettu todistus, uusi todistus annettaisiin asetuksen 14 artiklan 1 kohdan nojalla. Asetuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu todistus myönnetään suojeltavan henkilön tai vaaraa aiheuttavan henkilön pyynnöstä.

3 §. Sovellettava menettely. Pykälä sisältäisi asetuksen 11 ja 13 artiklaa täydentävän säännöksen, jossa säädettäisiin tuomioistuimissa noudatettavasta menettelystä.

Asetuksen 11 artikla sisältää säännökset suojelutoimenpiteen tarkistamisesta ja 13 artikla tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymisestä. Asetuksen 11 artiklan mukaan menettelyyn sovellettaisiin vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntöä. Asetuksen 13 artiklan on myös katsottu edellyttävän täydentävää kansallista menettelyä koskevaa lainsäädäntöä. Kuten yleisperusteluissa on todettu, esityksen mukaan 11 ja 13 artiklan osalta noudatettaisiin samaa tuomioistuinmenettelyä.

Asetuksen 11 ja 13 artiklan osalta asia käsiteltäisiin ensi asteessa Helsingin kärjäoikeudessa. Kärjäoikeus tekisi suojelutoimenpiteen tarkistamisen siltä osin kuin asetuksen 11 artiklan 1 kohta tätä edellyttää. Tarkistaminen tehtäisiin ennen suojelutoimenpiteen 4 artiklan mukaista täytäntöönpanoa ja ehdotetun lain 4 §:n mukaista rekisteriin ilmoittamista.

Asetuksen mukaan 13 artiklan tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymistä koskevan hakemuksen voi tehdä ainoastaan vaaraa aiheuttava henkilö. Vaaraa aiheuttava henkilö saa asetuksen 8 artiklan nojalla tiedon alkuperäjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antamasta todistuksesta sekä vastaanottavan jäsenvaltion 11 artiklan nojalla

suorittamasta suojelutoimenpiteen mahdollisesta tarkistamisesta, mutta ei siitä, että suojeltava henkilö on vedonnut suojelutoimenpiteeseen toisessa jäsenvaltiossa. Tilanteessa, jossa suojelutoimenpidettä ei ole tarpeen tarkistaa, vaaraa aiheuttavalla henkilöllä ei näin ollen välttämättä ole tietoa, missä jäsenvaltiossa suojelutoimenpiteeseen on vedottu. Tämä tarkoittaa, että käytännössä kieltäytymistä koskeva asia voi tulla vireille sen jälkeen kun tunnustaminen ja täytäntöönpano ovat tapahtuneet.

Pykälän 1 momentin mukaan asetuksen 11 ja 13 artiklassa tarkoitettu asia ratkaistaisiin pääkäsitteilyä toimittamatta kirjallisessa menettelyssä siten kuin pykälässä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan kärjäoikeus pyytäisi suojeltavaa ja vaaraa aiheuttavaa henkilöä toimittamaan asiaan kirjallisen lausuman, jollei tämä ole selvästi tarpeetonta. Asiaa koskevasta hakemuksesta tai pyynnöstä olisi samalla ilmoitettava asiaan osalliselle, jollei tämä ole hakija tai pyynnön esittäjä. Asiaan osalliselle olisi lisäksi ilmoitettava, millä edellytyksillä asia voidaan ratkaista.

Momentin mukaan pääsääntönä olisi asiaan osallisten kuuleminen kirjallisesti. Asia voitaisiin ratkaista asiaan osallisia kuulematta vain poikkeuksellisessa tilanteessa.

Pykälän 3 momentin mukaan jos kärjäoikeus harkitsisi sen tarpeelliseksi, se voisi varata asiaan osalliselle tilaisuuden suullisen lausuman antamiseen. Suullisen lausuman antamisessa noudatettaisiin ROL:n 5 a luvun 3 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 4 §:ssä säädettyä menettelyä.

Pykälän 4 momentin mukaan kärjäoikeuden olisi ilmoitettava asiaan osallisille kirjallisesti päätöksen antamispäivä hyvissä ajoin ennen ratkaisun antamista. Lisäksi, jollei asetuksessa toisin säädetä, kärjäoikeuden päätöksestä olisi ilmoitettava suojeltavalle ja vaaraa aiheuttavalle henkilölle siten kuin lähestymiskieltolain 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Kärjäoikeuden olisi samalla annettava oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettut muutoksenhakuohjeet.

Asetuksen 11 artikla sisältää ilmoittamis- ja kieltäytymistä koskevat säännökset siltä osin kuin kyse on tilanteesta, jossa vaaraa aiheuttava henkilö asuu eri jäsenvaltiossa kuin al-

kuperäjäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa. Asetuksen mukaan ilmoittaminen suoritetaan tällöin kirjattuna kirjeenä, johon liittyy saantitodistus tai vastaava.

Siltä osin kuin pykälässä ei ole säädetty, miten käräjäoikeuden on tehtävä siinä tarkoitettut ilmoitukset, ne voitaisiin lähettää postitse asiaan osallisen viimeksi ilmoittamalla osoitteella.

Pykälän 5 momentin mukaan, jollei asetuksessa toisin säädetä, asetuksen soveltamisalaan kuuluvan asian käsittelyssä noudatettaisiin muuten, mitä lähestymiskieltoasian käsittelystä säädetään. Säännös muun ohella tarkoittaisi, että käräjäoikeuden päätösvaltaisuudesta olisi voimassa, mitä lähestymiskieltoain 4 §:ssä säädetään. Muun ohella oikeudenkäyntikuluista olisi voimassa, mitä lähestymiskieltoain 14 §:ssä säädetään.

Oikeus hakea käräjäoikeuden päätökseen muutosta määräytyisi oikeudenkäymiskaaren tätä koskevien säännösten mukaisesti. Käräjäoikeuden ratkaisua ei olisi pidettävä sellaisena, johon voimassa olevan oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun säännösten mukaan tarvittaisiin jatkokäsittelylupa. Asetuksen 13 artiklassa tarkoitettuihin päätöksiin soveltuisi lähestymiskieltoain 7 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan ratkaisua on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei asiaa käsittelevä ylempi tuomioistuim toisin määrää. Asetuksen 11 artiklassa tarkoitettujen päätösten osalta asetus sisältää säännöksen, jonka mukaan muutoksenhaulla ei ole lykkävää vaikutusta.

4 §. Suojelutoimenpiteen täytäntöönpano ja rekisteriin ilmoittaminen. Pykälä sisältäisi toisessa jäsenvaltiossa annetun suojelutoimenpiteen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaa 4 artiklaa täydentävät säännökset.

Asetuksen 4 artiklan periaatteiden mukaisesti tunnustamisesta ei tehdä erillistä päätöstä. Artiklan 5 kohdan mukaisesti suojelutoimenpiteiden täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntöä.

Ennen täytäntöönpanoa Helsingin käräjäoikeuden olisi tarvittaessa tehtävä 11 artiklan mukainen suojelutoimenpiteen tarkistaminen. Lisäksi vaaraa aiheuttava voisi tehdä 13 artiklan mukaisen hakemuksen suojelutoimenpiteen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta

kieltäytymisestä. Jos kieltäytymistä koskeva hakemus olisi tehty ennen suojelutoimenpiteen täytäntöönpanoa, tätä koskeva päätös olisi tarkoituksenmukaista tehdä ensin.

Pykälän mukaan toisessa jäsenvaltiossa määrätty suojelutoimenpide pantaisiin Suomessa täytäntöön ilmoittamalla suojelutoimenpide lähestymiskieltoain 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin eli poliisiasiain tietojärjestelmään. Ilmoittaminen tehtäisiin siten kuin siitä säädetään lähestymiskieltoain 9 §:n 3 momentissa Suomessa määrättyjen lähestymiskieltojen osalta.

Suojelutoimenpiteen rekisteröinti ei edellyttäisi, että 3 §:n mukaisesti tehty tarkistamista koskeva päätös olisi lainvoimainen. Asetuksen 11 artiklan 5 kohdan mukaan muutoksenhaulla tarkistamista koskevaan päätökseen ei ole lykkävää vaikutusta. Menettely vastaisi lähestymiskieltoain nojalla lähestymiskieltojen osalta noudatettavaa menettelyä.

Ehdotetun 2 §:n 1 momentin nojalla Helsingin käräjäoikeus päättäisi rekisteriin merkitsemisestä sen jälkeen, kun suojelutoimenpiteen tarkistaminen olisi tarvittaessa tehty, eikä täytäntöönpanosta olisi kieltäydytty, jos tätä koskeva hakemus olisi tehty.

Tilanteessa, jossa suojelutoimenpidettä ei tarkisteta asetuksen 11 artiklan nojalla, vaaraa aiheuttava henkilö ei asetuksen nojalla saa tietoa suojelutoimenpiteen täytäntöönpanosta toisessa jäsenvaltiossa. Tämä tarkoittaa, että vaaraa aiheuttava henkilö saattaa esittää asetuksen 13 artiklassa tarkoitettun tunnustamista ja täytäntöönpanosta kieltäytymistä koskevan hakemuksen vasta sen jälkeen, kun suojelutoimenpide on pantu täytäntöön. Tällöin kieltäytymistä koskeva hakemus käsitellään vasta tässä vaiheessa.

Helsingin käräjäoikeus ilmoittaisi suojelutoimenpiteestä lähestymiskieltoain 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin samalla tavalla kuin Suomessa määräytyistä lähestymiskieltopäätöksistä. Lähestymiskieltoain 9 §:n 3 momentin mukaan ilmoituksen tulee sisältää asiaa koskevasta tuomiosta tiedot asian ratkaisesta viranomaisesta, ratkaisun antamispäivästä, kiellon hakijasta, siitä, jota vastaan kieltoa on pyydetty, ja siitä, jota kiellolla suojattaisiin, sekä ratkaisun sisältö. Tällä hetkellä tietoja ei siirretä sähköisesti, vaan

tuomioistuimet toimittavat päätökset poliisille paperisina. Toimitettavia asiakirjoja olisivat itse suojelutoimenpidettä koskeva päätös, todistus ja sen käännös sekä tarkistamista koskeva päätös, jos sellainen on tehty. Nämä sisältäisivät lähestymiskiellon 9 §:ssä edellytetyt tiedot. Lakiehdotuksen 8 §:n 3 momentti sisältää säännöksen, jonka mukaan Helsingin kärjäoikeuden tulisi huolehtia todistuksen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle, jos Suomeen toimitettu todistus on tehty muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä. Asetuksessa edellytetty monikielisen vakio-lomakkeen käyttö kuitenkin vähentää käännöstarvetta.

Pykälä sisältäisi myös säännöksen siitä, että lähestymiskiellon 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin ilmoitettaisiin myös ehdotetun lain tai asetuksen nojalla annettua tuomioistuimen päätöksestä ja toimenpiteestä, jolla suojelutoimenpide on kumottu tai toimenpidettä muutettu. Ilmoittaminen tulisi vastaavasti tehdä lähestymiskiellon 9 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Ilmoitettavia päätöksiä voisivat olla muun muassa muutoksenhaku-tuomioistuimen päätös suojelutoimenpiteen tarkistamisesta (asetuksen 11 artikla), tuomioistuimen päätös tunnustamisen tai täytäntöönpanon kieltämisestä (asetuksen 13 artikla) sekä kärjäoikeuden suorittama tunnustamisen tai täytäntöönpanon keskeyttäminen tai peruuttaminen (asetuksen 14 artiklan 2 kohta). Vaikka kyseessä olisi valituskel-poinen päätös, ilmoittaminen ei edellyttäisi päätöksen lainvoimaisuutta.

5 §. Todistuksesta ilmoittaminen. Pykälä sisältäisi asetuksen 8 artiklaa täydentävät säännökset.

Artiklaa sovelletaan Suomessa tilanteessa, jossa lähestymiskiello on määrätty Suomessa ja tuomioistuin on asetuksen 5 artiklan nojalla myöntänyt siinä tarkoitetun todistuksen.

Pykälän mukaan tuomioistuin ilmoittaisi todistuksesta asetuksen 8 artiklan mukaisesti vaaraa aiheuttavalle henkilölle siten kuin lähestymiskiellon 9 §:n 2 momentissa säädetään, jollei asetuksessa toisin säädetä. Artiklan mukaan vaaraa aiheuttavalle henkilölle on ilmoitettava myös siitä tosiasista, että todistuksen myöntäminen johtaa suojelutoimenpiteen tunnustamiseen ja täytäntöönpanokelpoisuuteen kaikissa jäsenvaltioissa

asetuksen 4 artiklan mukaisesti. Myös tämä ilmoitus olisi siis osa vaaraa aiheuttavalle henkilölle tehtävää ilmoitusta.

Pykälän mukaan ilmoittaminen tulisi tehdä lähestymiskiellon 9 §:n 2 momentin mukaisesti, jollei asetuksessa toisin säädetä. Lähestymiskiellon tarkoitettua menettelyä on pidetty perusteltuna, sillä vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntö saattaa muun ohella mahdollistaa myös rikosoikeudelliset seuraamukset sen tunnustaman ja täytäntöönpaneman lähestymiskiellon rikkomisesta. Asetus sisältää ilmoittamismenettelyä koskevat säännökset siltä osin kuin kyse on tilanteesta, jossa vaaraa aiheuttava henkilö asuu eri jäsenvaltiossa kuin alkuperäjäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa. Asetuksen mukaan ilmoittaminen suoritetaan tällöin kirjattuna kirjeenä, johon liittyy saantitodistus tai vastaava.

Lähestymiskiellon mukainen menettely edellyttää todisteellista tiedoksiantoa, jollei tuomiota ole julistettu tai annettu vaaraa aiheuttavan henkilön läsnä ollessa. Pykälässä tarkoitettu ilmoittaminen voitaisiin näin ollen suorittaa vastaavalla tavalla. Näin ollen todistuksesta voitaisiin ilmoittaa istunnossa läsnä olevalle vaaraa aiheuttavalle henkilölle ilman erillistä tiedoksiantoa. Jos ilmoittaminen suoritetaan erikseen todisteellisesti, määrätty lähestymiskiello ja todistus voidaan antaa tiedoksi yhtä aikaa.

6 §. Todistuksen oikaisu. Pykälä sisältäisi asetuksen 9 artiklaa täydentävät säännökset todistuksen oikaisusta.

Artiklan 2 kohdan mukaan todistuksen oikaisua koskevaan menettelyyn mukaan lukien mahdollinen muutoksenhaku sovelletaan alkuperäjäsenvaltion lainsäädäntöä.

Pykälässä näin ollen selvennettäisiin, että asetuksen 9 artiklan mukaiseen todistuksen oikaisuun sovellettaisiin ROL 11 luvun 9 §:ssä säädettyä menettelyä. Pykälä koskee kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun niihin rinnastettavan selvän virheen korjaamista.

7 §. Todistuksen peruuttaminen. Pykälä sisältäisi asetuksen 9 artiklaa täydentävät säännökset todistuksen peruuttamisesta.

Artiklan 2 kohdan mukaan todistuksen peruuttamisesta koskevaan menettelyyn mukaan lukien mahdollinen muutoksenhaku sovelletaan alkuperäjäsenvaltion lainsäädäntöä.

Asetuksen 9 artiklan mukaan todistuksen peruuttamista voivat pyytää sekä suojeltava että vaaraa aiheuttava henkilö tai se voidaan tehdä suojelutoimenpiteen määränneen viranomaisen aloitteesta. Jos todistusta olisi pyydetty vasta muutoksenhakuasteessa, todistuksen peruuttaminen voisi tulla käsiteltäväksi myös muussa oikeusasteessa kuin käräjäoikeudessa.

Pykälän mukaan peruuttamista koskeva asia ratkaistaisiin noudattaen soveltuvin osin 3 §:ssä säädettyä menettelyä. Oikeus hakea päätökseen muutosta määräytyisi oikeudenkäymiskaaren tätä koskevien säännösten mukaisesti.

8 §. Kielet ja käännökset. Pykälä täydentäisi asetuksen kieliä ja käännöksiä koskevia säännöksiä, jotka sisältyvät 4 artiklan 2 kohdan c alakohtaan, 5 artiklan 3 kohtaan ja 16 artiklaan.

Pykälän 1 momentin mukaan Suomeen toimitettu asetuksen 5 artiklassa tarkoitettu todistus hyväksyttäisiin, jos se on tehty suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitetty käännös jollekin näistä kielistä. Myös muulla kielellä toimitettu todistus voidaan hyväksyä, jos hyväksymiselle ei ole muuten estettä.

Pykälään 2 momentin mukaan tuomioistuin huolehtii Suomessa annetun todistuksen kääntämisestä vastaanottavan jäsenvaltion hyväksymälle kielelle.

Pykälän 3 momentin mukaan jos Suomeen toimitettu todistus on tehty muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, Helsingin käräjäoikeuden tulee huolehtia todistuksen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle. Käännös tulisi laatia siltä osin kuin asetuksessa edellytetyn monikielisen vakiolomakkeen käännökset eivät olisi riittäviä. Suomen tai ruotsin kielelle käännetty todistus toimitettaisiin muiden asiakirjojen ohella poliisille suojelutoimenpiteen rekisteröintiä varten.

9 §. Suojelutoimenpiteen rekisteröinti. Pykälä sisältäisi vastaavan viittauksen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin (761/2003) kuin sisältyy lähestymiskieltolain 15 §:ään.

Esityksessä ehdotetaan mainittuun lakiin otettavaksi uusi 47 a §, jossa säädettäisiin asetuksessa tarkoitettua suojelutoimenpidettä

koskevien tietojen tallettamisesta poliisi-asiaintietojärjestelmään.

10 §. Viittaus rikoslakiin. Pykälä sisältäisi viittauksen lähestymiskiellon rikkomista koskevaan rangaistussäännökseen, joka sisältyy rikoslain 16 luvun 9a §:ään. Esityksessä ehdotetaan mainittuun pykälään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka nojalla sitä voitaisiin soveltaa myös asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §:n nojalla poliisiasiaintietojärjestelmään ilmoitettuihin suojelutoimenpiteisiin.

11 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Asetuksen 22 artikla sisältää asetuksen voimaantuloa koskevan säännöksen.

2.3 Laki lähestymiskiellosta

8 §. Ratkaisun sisältö. Lähestymiskieltolain 8 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Sen mukaan jos lähestymiskiello määrätään, ratkaisuun olisi liitettävä selostus mahdollisuudesta hakea eurooppalaista suojelumääräystä siten kuin siitä eurooppalaista suojelumääräystä koskevassa direktiivissä ja sen täytäntöönpanolaissa säädetään.

Säännös on perusteltu direktiivin 6 artiklan 5 kohdassa säädetyn velvoitteen täyttämiseksi. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti mainitusta säännöksestä seuraa lähestymiskiellon määräävälle tuomioistuimelle velvollisuus lähestymiskiellon määrätessään ilmoittaa suojeltavalle henkilölle mahdollisuudesta pyytää eurooppalaista suojelumääräystä sekä pyynnön perusedellytyksistä. Ilmoitus on 6 artiklan 5 kohdan mukaan tehtävä sopivalla tavalla ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Esityksessä on pidetty tarkoituksenmukaisena toteuttaa ilmoitusvelvollisuus ehdotetulla tavalla eli siten, että ohjeet eurooppalaisen suojelumääräyksen pyytämiseksi liitettäisiin lähestymiskielloa koskevaan käräjäoikeuden ratkaisuun.

Käytännössä ohjeistus hoidettaisiin siten, että jos ratkaisu lähestymiskiellon määräämiseksi julistetaan käräjäoikeuden istunnossa, suojatulle henkilölle samalla ilmoitettaisiin mahdollisuudesta pyytää eurooppalaista suojelumääräystä ja hän saisi halutessaan mukaansa kirjalliset ohjeet suojelumääräyksen pyytämiseksi. Jos taas ratkaisu annetaan kansliassa, siihen olisi liitettävä mainitut oh-

jeet. Ohjeistuksen helpottamiseksi ja yhtenäistämiseksi käräjäoikeuksien käyttöön laadittaisiin vakiomuotoiset ohjeet liitettäväksi lähestymiskielloa koskeviin ratkaisuihin.

16 a §. *Eurooppalainen suojelumääräys ja yksityisoikeuden alalla määrätty suojelutoimenpide.* Lähestymiskiellolakiin ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 16 a §, jonka 1 momenttiin sisältyisi yleinen viittaus eurooppalaista suojelumääräystä koskevaan direktiiviin sekä sen täytäntöönpanolakiin. Viittauksen tarkoituksena on varmistaa se, että sekä lähestymiskielloasioiden asianosaisilla että kieltoja käsittelevillä viranomaisilla on tieto direktiivin mahdollistamasta menettelystä. Viittausta voidaan pitää perusteltuna erityisesti siksi, että direktiivi tulisi oletettavasti sovellettavaksi hyvin harvoin, jolloin soveltamisesta ei kehity sellaista rutiininomaista menettelyä, joka tuomioistuinten jokapäiväisessä työssä välttämättä tiedostettaisiin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi vastaava viittaus asetukseen ja sen soveltamista koskevaan lakiin.

2.4 Rikoslaki

16 luku Rikoksista viranomaisia vastaan

9 a §. *Lähestymiskiellon rikkominen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin rangaistavaksi poliisiasiain tietojärjestelmään ilmoitetun suojelutoimenpiteen sisältämän yksilöidyn kiellon rikkominen.

Uuden 2 momentin mukaan lähestymiskiellon rinnastettaisiin suojelutoimenpide, joka on ilmoitettu poliisiasiain tietojärjestelmään ehdotetun yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §:n nojalla. Suojelutoimenpiteen osalta teon tunnusmerkistö olisi vastaava kuin lähestymiskiellon osalta. Erona teko-
muotojen välillä olisi se, että 2 momentin mukaisessa teossa rikottaisiin suojelutoimenpiteen sisältämää yksilöityä kieltoa.

Uusi 2 momentti sisältäisi kuitenkin rajoituksen, jonka mukaan lähestymiskiellon rikkomisena ei pidettäisi yhteydenottoja, joihin

olisi lähestymiskiellolain 3 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla asiallinen peruste ja jotka olisivat ilmeisen tarpeellisia. Rangaistavaksi ei näin ollen voisi tulla teko, jonka tietojärjestelmään ilmoitettu suojelutoimenpide muodollisesti kattaisi, mutta jolla voitaisiin katsoa olevan lähestymiskiellolaissa tarkoitettu asiallinen peruste ja joka olisi ilmeisen tarpeellinen.

Rangaistavuuden alkamisajankohtana olisi hetki, jolloin suojelutoimenpide on ilmoitettu poliisiasiain tietojärjestelmään. Tällä tarkoitettaisiin asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §:ssä tarkoitettua ilmoittamista, jolla toisessa jäsenvaltiossa määrätty suojelutoimenpide pannaan Suomessa täytäntöön.

Vaaraa aiheuttava henkilö olisi saanut asetuksen 8 artiklan mukaisesti tiedon toisessa jäsenvaltiossa myönnetystä 5 artiklan mukaisesta todistuksesta sekä siitä tosiasista, että todistuksen myöntäminen johtaa suojelutoimenpiteen tunnustamiseen ja tarvittaessa täytäntöönpanokelpoisuuteen kaikissa jäsenvaltioissa 4 artiklan mukaisesti. Jos suojelutoimenpidettä olisi Suomessa tarkistettu asetuksen 11 artiklan mukaisesti, tästä olisi ilmoitettu vaaraa aiheuttavalle henkilölle asetuksen soveltamista koskevan lain 3 §:n 4 momentissa ehdotetulla tavalla. Suojeltavalla henkilöllä olisi näin ollen tiedossa suojelutoimenpiteen täytäntöönpanokelpoisuus toisessa jäsenvaltiossa sekä suojelutoimenpiteen Suomessa mahdollisesti tarkistettu sisältö.

2.5 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa

8 luku Erinäiset säännökset

47 a §. *Yksityisoikeuden alalla määrätty suojelutoimenpide.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin asetuksessa tarkoitettua suojelutoimenpidettä koskevien tietojen tallettamisesta poliisiasiain tietojärjestelmään.

Ehdotetun pykälän mukaan, mitä laissa säädetään lähestymiskiellosta sovellettaisiin suojelutoimenpiteeseen, joka on ilmoitettu poliisiasiain tietojärjestelmään asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §:n nojalla. Näin ollen mainitun 4 §:n nojalla poliisiasiain tietojärjestelmään ilmoitettuihin suojelutoimen-

piteisiin sovellettaisiin niitä lain säännöksiä, jotka koskevat lähestymiskieltoja.

Näitä säännöksiä olisivat ensinnäkin voimassa olevan lain 2 §:n 3 momentin 2 kohta, joka koskee niitä tietoja, joita tietojärjestelmään voidaan tallettaa lähestymiskieltoon määrättyistä ja lähestymiskiellolla suojattavista henkilöistä (henkilökuulutustiedot). Rekisteröitävistä suojelutoimenpiteistä talletettaisiin näin ollen samat tiedot kuin lähestymiskielloista, jos nämä olisivat saatavilla. Jos kaikkia tietoja ei olisi saatavilla, talletettaisiin ne tiedot, jotka toisesta jäsenvaltiosta olisi saatu.

Lisäksi rekisteröitäviin suojelutoimenpiteisiin sovellettaisiin voimassa olevan lain 14 §:n 1 momentin 1 kohtaa, 19 §:n 1 momentin 12 kohtaa ja 22 §:n 1 momentin 2 kohtaa, sillä nämä sisältävät lähestymiskieltoja koskevia säännöksiä.

2.6 Vankeuslaki

19 luku Ilmoitukset ja tiedon antaminen

4 §. *Ilmoitus poistumisluvasta ja vapauttamisesta.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että lähestymiskieltoon rinnastettaisiin suojelutoimenpide, joka on ilmoitettu poliisiasian tietojärjestelmään asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §:n nojalla.

2.7 Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta

16 luku Ilmoituksen ja tiedon antaminen

2 §. *Ilmoitus poistumisluvasta ja vapauttamisesta.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että lähestymiskieltoon rinnastettaisiin suojelutoimenpide, joka on ilmoitettu poliisiasian tietojärjestelmään asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §:n nojalla.

2.8 Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista

6 §. *Maksuttomat suoritteet.* Esityksessä ehdotetaan muutosta lain 6 §:ään siten, että pykälän 1 momentin 22 kohdassa tarkoitettuna suoritteena, josta ei peritä käsittelymaksua, olisivat myös eurooppalaista suojelumääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanolaissa tarkoitettuja asiat sekä asetuksessa tarkoitettuja suojelutoimenpiteitä koskevat asiat. Sääntely tältä osin vastaisi kansallisia lähestymiskieltoasioita.

3 Tarkemmat säännökset

Asetuksen voimaantulo edellyttäisi myös poliisin henkilörekistereistä annetun asetuksen (1116/1995) muuttamista siten, että lähestymiskieltoon rinnastettaisiin suojelutoimenpide, joka on ilmoitettu poliisiasian tietojärjestelmään asetuksen soveltamista koskevan lain 4 §:n nojalla.

4 Direktiivin ja asetuksen nojalla tehtävät ilmoitukset

Suomi tulisi direktiivin 3 artiklan nojalla antamaan ilmoituksen eurooppalaisen suojelumääräyksen antamiseen ja sen täytäntöönpanoon toimivaltaisista tuomioistuimista. Lisäksi oikeusministeriö ilmoitettaisiin toimivaltaisista tuomioistuimista yhteydenpidossa avustavaksi viranomaiseksi artiklan 4 perusteella. Ilmoitus olisi 17 artiklan nojalla tehtävä myös niistä kielistä, joilla Suomi täytäntöönpanovaltiona hyväksyy Suomeen toimitetut suojelumääräykset. Artikloihin liittyviä ratkaisuja on selostettu edellä artikla- ja pykäläkohtaisissa perusteluissa.

Asetuksen osalta Suomi on asetuksen 18 artiklan mukaisesti ilmoittanut komissiolle 11 päivään heinäkuuta 2014 mennessä toimivaltaisista viranomaisista sekä käytettävistä kielistä. Ilmoituksessaan Suomi on todennut, että eduskunta ei ole vielä hyväksynyt toimivaltaisista viranomaisista koskevia kansallisia lakeja.

5 Voimaantulo

Direktiivin soveltamiseen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Direktiivin täytäntöönpanolle varattu aika päättyy 11 päivänä tammikuuta 2015. Direktiivin ja sen täytäntöönpanolainsäädännön soveltaminen voi kuitenkin alkaa vasta, kun myös asianomainen toinen jäsenvaltio on pannut direktiivin täytäntöön.

Myös asetuksen soveltamiseen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Asetuksen soveltaminen alkaa vastaavasti 11 päivänä tammikuuta 2015.

6 Suhde perustuslakiin ja säätämismisjärjestys

Direktiivi ehdotetaan pantavaksi täytäntöön valtiosopimusten voimaansaattamisessa käytetyn niin sanotun sekamuotoisen voimaansaattamislain kaltaisella täytäntöönpanolailla. Blankettimuotoisen täytäntöönpanosääntöksen mukaan direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset olisivat Suomessa lakina noudatettavia. Lakiehdotus sisältää lisäksi direktiivin velvoitteiden täytäntöönpanon ja soveltamisen kannalta tarpeellisia asiasisältöisiä säännöksiä.

Yleisperusteluissa selostetun mukaisesti perustuslakivaliokunta ei ole nähnyt valtiosääntöoikeudellista estettä ehdotetunkaltaiselle sekamuotoiselle täytäntöönpanotavalle silloin, kun kyse on ollut puitepäätösten täytäntöönpanosta (PeVL 18/2003 vp, PeVL 50/2006 vp ja PeVL 23/2007 vp). Täytäntöönpanosääntelyn on kuitenkin täytettävä yleiset vaatimukset sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta sekä hyvästä lainkirjoittamistavasta (PeVL 50/2006 vp ja PeVL 23/2007 vp).

Puitepäätökset muistuttavat lainsäädännön harmonisointinormeina direktiivejä (PeVL 10/1998 vp). Molemmat säädökset velvoittavat jäsenvaltioita saavutettavaan lopputulokseen nähden, mutta jättävät kansallisten viranomaisten valittaviksi muodon ja keinot. Säädyntyyppien yhtäläisyyden vuoksi sekamuotoisen täytäntöönpanotavan käytölle direktiivin täytäntöönpanossa ei ole estettä.

Direktiivi on yleisperusteluissa esiin tuoduin perustein perusteltua panna täytäntöön

sekamuotoisella täytäntöönpanolailla. Suurin osa direktiivin säännöksistä on siinä määrin yksityiskohtaisia ja tarkkoja, että yhdessä täytäntöönpanolakiin sisällytetyjen asiasisältöisten säännösten kanssa ne muodostavat sääntelykokonaisuuden, jonka voidaan katsoa täyttävän täytäntöönpanosääntelylle asetettavat yleiset vaatimukset. Direktiivissä säännellään erityisesti viranomaisten välistä yhteistyötä ja toimintaa. Viranomaisten voidaan olettaa tuntevan kyseessä olevat säännökset hyvin. Sekamuotoista täytäntöönpanotapaa on käytetty myös yleisperusteluissa mainittuja direktiivejä täytäntöön pantaessa.

Asetuksen soveltamista täydentävän kansallisen lainsäädännön osalta perustuslain kannalta merkityksellinen on rikoslain 16 luvun 9 a §:ään ehdotettu muutos, joka laajentaisi rangaistavuuden alaa. Ehdotettu mainitun 9 a §:n uusi 2 momentti säätäisi rangaistavaksi asetuksen soveltamisalaan kuuluvan toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen määräämän ja Suomessa rekisteröidyn suojelutoimenpiteen rikkomisen Suomessa. Suojelutoimenpiteen rikkomisena ei kuitenkaan pidettäisi yhteydenottoa, johon olisi lähestymiskiellot lain 3 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla asiallinen peruste ja joka olisi ilmeisen tarpeellinen. Rangaistavuuden alan laajentamista on arvioitava perustuslain 8 §:ssä säädetyn laillisuusperiaatteen kannalta. Laillisuusperiaatteen katsotaan sisältävän vaatimuksen rangaistussääntöksen täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Ehdotettu rikostunnusmerkistön laajennus ei muuttaisi rangaistavaa tekoapua, vaan laajentaisi tunnusmerkistön soveltumaan myös edellä mainittuihin toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tekemiin päätöksiin. Edellä yleisperusteluissa esitetyn mukaisesti esitettyä kriminalisoinnin laajennusta voidaan pitää legaliteettiperiaatteen kannalta hyväksyttävänä.

Liikkumisvapaus on turvattu perustuslain 9 §:ssä. Se on myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen neljännessä lisäpöytäkirjassa määritelty perusoikeus. Perusoikeusuudistuksen esitöiden (HE 309/1993 vp ja PeVM 25/1994 vp) mukaan lailla voidaan rajoittaa liikkumisvapauden kaltaisia ja ilman lakivaraustakin voimaan saatettuja perusoikeuksia, jos rajoitus ilmaistaan tarkkarajaisesti ja täs-

mällisesti laissa ja sillä tavoitellaan kansainvälisten ihmisoikeussopimusten valossa hyväksyttävää tarkoituksiperiä, kuten rikosten ennaltaehkäisyä ja muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojaamista. Rajoitusten tulee myös olla oikeassa suhteessa tavoiteltavaan tarkoitukseen. Lisäksi oikeussuojakeinot rajoituksen asianmukaisuuden tutkimiseksi tulee turvata.

Eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättävä lähestymiskielto sekä asetuksen soveltamisalaan kuuluva suojelutoimenpide rajoittavat jossain määrin kieltoon tai toimenpiteeseen määrättävän liikkumisvapautta. Sääntelyn tarkoitus on kuitenkin hyväksyttävä ja sääntely tarkkarajaisia. Li-

säksi lähestymiskiellosta päättää aina tuomioistuin ja päätökseen on muutoksenhaku-oikeus. Myös asetuksen osalta täydentävässä kansallisessa lainsäädännössä on turvattu muutoksenhaku-oikeus. Muutoksenhaku-oikeus on tärkeä perustuslain 21 §:ssä tarkoitetun oikeusturvaa ja hyvää hallintoa koskevan säännöksen kannalta. Myös lähestymiskielto-laki on säädetty tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Edellä esitetyn perusteella lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Direktiivin täytäntöönpano

Eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/99/EU, jäljempänä *direktiivi*, lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei tästä laista muuta johdu.

2 §

Soveltamisala

Tämän lain ja direktiivin mukaisesti:

- 1) tunnustetaan direktiivissä tarkoitettu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettu eurooppalainen suojelumääräys;
- 2) annetaan eurooppalainen suojelumääräys ja lähetetään se tunnustettavaksi toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon.

3 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen

tunnustamista koskevat asiat käsittelee Helsingin käräjäoikeus.

Toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon toimitettavan eurooppalaisen suojelumääräyksen antaa se käräjäoikeus, joka asianomaisessa asiassa on määrännyt lähestymiskiellosta annetussa laissa (898/1998) tarkoitetun lähestymiskiellon tai jolla olisi toimivalta lähestymiskiellon määräämiseen.

Eurooppalaisen suojelumääräyksen voi antaa myös lähestymiskielloasiaa käsittelevä muutoksenhakutuomioistuim.

2 luku

Eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustaminen

4 §

Asian vireilletulo ja käsittely

Eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista koskeva asia tulee vireille, kun toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettu eurooppalainen suojelumääräys on saapunut käräjäoikeuteen.

Tunnustamista koskeva asia voidaan ratkaista pääkäsittelyä toimittamatta (*kirjallinen menettely*), jos se, jota eurooppalaisella suojelumääräyksellä on tarkoitus suojata, sekä se, jota vastaan määräys on annettu, ovat kirjallisesti ilmoittaneet, että he suostuvat asian käsittelemiseen kirjallisessa menettelyssä.

Menettelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 a luvussa säädetään asian ratkaisemisesta pääkäsittelyä toimittamatta.

Jos asia käsitellään suullisessa istunnossa, asia voidaan tutkia ja ratkaista asianosaisen poissaolosta huolimatta, jos asianosaisen läsnäolo asian ratkaisemiseksi ei ole tarpeen ja hänet on kutsuttu tuomioistuimeen uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta.

Asian käsittelyssä noudatetaan muuten, mitä lähestymiskielloasian käsittelystä säädetään.

5 §

Eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättävä lähestymiskiello

Tunnustettuaan eurooppalaisen suojelumääräyksen käräjäoikeuden on määrättävä se, jota vastaan eurooppalainen suojelumääräys on annettu, lähestymiskiellosta annetun lain mukaiseen lähestymiskieltoon. Ratkaisusta on käytävä ilmi tieto kiellon perusteena olevasta eurooppalaisesta suojelumääräyksestä sekä lähestymiskiellosta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetut tiedot lukuun ottamatta tietoja kiellon hakijasta.

Jos eurooppalaista suojelumääräystä muutetaan siten, että muutoksella on merkitystä asiassa määrätyn lähestymiskiellon kannalta, lähestymiskielloa on muutettava. Eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrätty lähestymiskiello on kumottava, jos suojelumääräys ennen lähestymiskiellon päättymistä kumotaan tai perutaan. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä 4 §:n 2—4 momentissa säädetään.

Eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättyyn lähestymiskieltoon sovelletaan muuten, mitä lähestymiskiellosta säädetään.

6 §

Väliaikainen lähestymiskiello

Eurooppalaiseen suojelumääräykseen perustuva lähestymiskiello voidaan lähestymis-

kiellosta annetun lain 11 §:ssä säädetyn perusteiden määrätä myös väliaikaisena. Väliaikaisesta lähestymiskiellosta päättää eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnustamista koskevaa asiaa käsittelevä tuomioistuin. Väliaikaiseen lähestymiskieltoon sovelletaan muuten, mitä siitä lähestymiskiellosta annetussa laissa säädetään.

3 luku

Eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen

7 §

Edellytykset

Eurooppalainen suojelumääräys voidaan antaa sellaisen lähestymiskiellon perusteella, joka on määrätty rikoksen tai väitetyn rikoksen johdosta.

8 §

Menettely

Eurooppalainen suojelumääräys voidaan antaa lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä tai sen jälkeen kun lähestymiskiello on määrätty. Suojelumääräyksen antamista koskevan asian käsittelyssä noudatetaan, mitä 4 §:n 2—4 momentissa säädetään suojelumääräyksen tunnustamista koskevan asian käsittelystä.

Eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta on sen lisäksi, mitä direktiivin 7 artiklassa säädetään, tehtävä ratkaisu, josta käyvät ilmi:

- 1) asian ratkaissut tuomioistuin;
- 2) ratkaisun antamispäivä;
- 3) tieto suojelumääräystä edeltävästä lähestymiskiellosta.

Eurooppalaisen suojelumääräyksen antamista koskevasta ratkaisusta on ilmoitettava suojattavalle henkilölle sekä sille, jota vastaan määräys on annettu, siten kuin lähesty-

miskiellosta annetun lain 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

4 luku

Erinäiset säännökset

9 §

Muutoksenhaku

Muutosta tässä laissa tarkoitettuun käräjäoikeuden päätökseen haetaan siten kuin muutoksenhausta käräjäoikeuden ratkaisuun säädetään. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei asiaa käsittelevä ylempi tuomioistuimien toisin määrää.

10 §

Kielet ja käännökset

Suomeen toimitettu eurooppalainen suojelumääräys hyväksytään, jos se on tehty suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitetty käänнос jollekin näistä kielistä. Myös muulla kielellä toimitettu eurooppalainen suojelumääräys voidaan hyväksyä, jos hyväksymiselle ei ole muuten estettä.

Käräjäoikeus huolehtii eurooppalaisen suojelumääräyksen käntämisestä täytäntöönpanovaltion hyväksymälle kielelle.

11 §

Kulut

Eurooppalaisen suojelumääräyksen tunnistamista ja antamista koskevan asian käsitteystä aiheutuviin kustannuksiin sovelletaan, mitä lähestymiskieltoasian käsitteystä aiheutuviin kustannuksista lähestymiskiellosta annetun lain 14 §:ssä säädetään.

12 §

Viittaus rikoslakiin ja ilmoitusvelvollisuus

Rangaistus lähestymiskiellon rikkomisesta säädetään rikoslain (39/1889) 16 luvun 9 a §:ssä.

Jos jonkun todetaan rikkoneen eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella määrättyä lähestymiskieltoa tai väliaikaista lähestymiskieltoa, asiaa koskevasta lainvoimaisesta ratkaisusta on ilmoitettava suojelumääräyksen antaneelle jäsenvaltiolle siten kuin direktiivin 12 artiklassa säädetään.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Lakia sovelletaan suhteessa sellaiseen toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, joka on pannut direktiivin täytäntöön.

2.

Laki**yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 606/2013, jäljempänä *asetus*, täydentävät säännökset.

2 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Helsingin kärjäoikeus on toimivaltainen asetuksen 4 artiklan mukaisesti tunnustamaan ja panemaan täytäntöön asetuksen soveltamisalaan kuuluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa määrätyn suojelutoimenpiteen. Helsingin kärjäoikeus on myös toimivaltainen tekemään tarkistuksia suojelutoimenpiteeseen asetuksen 11 artiklan mukaisesti, päättämään tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymisestä asetuksen 13 artiklan mukaisesti sekä keskeyttämään tai peruuttamaan tunnustamisen tai täytäntöönpanon 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Yleinen tuomioistuin on toimivaltainen myöntämään todistuksen asetuksen 5 ja 14 artiklan mukaisesti Suomessa määrätulle, asetuksen soveltamisalaan kuuluvalla lähestymiskiellosta annetussa laissa (898/1998) tarkoitettulle lähestymiskiellolle. Todistuksen antaa se tuomioistuin, joka on määrännyt lähestymiskiellon.

3 §

Sovellettava menettely

Asetuksen 11 ja 13 artiklassa tarkoitettu asia ratkaistaan pääkäsitteilyä toimittamatta kirjallisessa menettelyssä siten kuin tässä pykälässä säädetään.

Kärjäoikeus pyytää suojeltavaa ja vaaraa aiheuttavaa henkilöä toimittamaan asiaan kirjallisen lausuman, jollei tämä ole selvästi tarpeetonta. Asiaa koskevasta hakemuksesta tai pyynnöstä on samalla ilmoitettava asiaan osalliselle, jollei tämä ole hakija tai pyynnön esittäjä. Asiaan osalliselle on lisäksi ilmoitettava, millä edellytyksillä asia voidaan ratkaista.

Jos kärjäoikeus harkitsee sen tarpeelliseksi, se voi varata asiaan osalliselle tilaisuuden suullisen lausuman antamiseen, siten kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 a luvun 3 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 4 §:ssä säädetään.

Kärjäoikeuden on ilmoitettava asiaan osallisille kirjallisesti päätöksen antamispäivä hyvissä ajoin ennen ratkaisun antamista. Jollei asetuksessa toisin säädetä, kärjäoikeuden päätöksestä on ilmoitettava suojeltavalle ja vaaraa aiheuttavalle henkilölle siten kuin lähestymiskiellosta annetun lain 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään sekä samalla annettava oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettut muutoksenhakuohjeet.

Jollei asetuksessa toisin säädetä, asetuksen soveltamisalaan kuuluvan asian käsittelyssä

noudatetaan muuten, mitä lähestymiskieltoasian käsittelystä säädetään.

4 §

Suojelutoimenpiteen täytäntöönpano ja rekisteriin ilmoittaminen

Toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa määrätty suojelutoimenpide pannaan Suomessa täytäntöön ilmoittamalla suojelutoimenpide lähestymiskiellosta annetun lain 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin siten kuin lain 9 §:n 3 momentissa säädetään. Samaan rekisteriin ilmoitetaan myös tämän lain tai asetuksen nojalla annetusta tuomioistuimen päätöksestä ja toimenpiteestä, jolla suojelutoimenpide on kumottu tai toimenpidettä muutettu.

5 §

Todistuksesta ilmoittaminen

Tuomioistuin ilmoittaa todistuksesta asetuksen 8 artiklan mukaisesti vaaraa aiheuttavalle henkilölle siten kuin lähestymiskiellosta annetun lain 9 §:n 2 momentissa säädetään.

6 §

Todistuksen oikaisu

Asetuksen 9 artiklan mukaiseen todistuksen oikaisuun sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 9 §:ssä säädetään virheen korjaamisesta.

7 §

Todistuksen peruuttaminen

Asetuksen 9 artiklan mukainen todistuksen peruuttamista koskeva asia ratkaistaan noudattaen soveltuvin osin 3 §:ssä säädettyä menettelyä.

8 §

Kielet ja käännökset

Suomeen toimitettu asetuksen 5 artiklassa tarkoitettu todistus hyväksytään, jos se on tehty suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitetty käännös jollekin näistä kielistä. Myös muulla kielellä toimitettu todistus voidaan hyväksyä, jos hyväksymiselle ei ole muuten estettä.

Tuomioistuin huolehtii Suomessa annetun todistuksen kääntämisestä vastaanottavan Euroopan unionin jäsenvaltion hyväksymälle kielelle.

Jos Suomeen toimitettu todistus on tehty muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, Helsingin käräjäoikeuden tulee huolehtia todistuksen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle.

9 §

Suojelutoimenpiteen rekisteröinti

Toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa määrätyn, Suomessa täytäntöön pannun suojelutoimenpiteen tallettamisesta poliisiasiain tietojärjestelmään ja tietojen poistamisesta järjestelmästä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003).

10 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus lähestymiskiellon rikkomisesta säädetään rikoslain (39/1889) 16 luvun 9 a §:ssä.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

3.

Laki**lähestymiskiellosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) 8 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

8 §

Ratkaisun sisältö

 Jos lähestymiskiello määrätään, ratkaisuun on liitettävä selostus mahdollisuudesta pyytää eurooppalaista suojelumääräystä siten kuin siitä eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2011/99/EU sekä eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetussa laissa (/) säädetään.

16 a §

Eurooppalainen suojelumääräys ja yksityisoikeuden alalla määrätty suojelutoimenpide

Lähestymiskiellon määrittämisestä eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella sekä

eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta säädetään eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2011/99/EU sekä eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetussa laissa.

Yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuo-roisesta tunnustamisesta säädetään yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuo-roisesta tunnustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 606/2013 sekä yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuo-roisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen sovelta-misesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

4.

Laki**rikoslain 16 luvun 9 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rikoslain (39/1889) 16 luvun 9 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 902/1998, uusi
 2 momentti, seuraavasti:

16 luku

Rikoksista viranomaisia vastaan

9 a §

Lähestymiskiellon rikkominen

menpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) 4 §:n nojalla. Lähestymiskiellon rikkomisena ei pidetä yhteydenottoja, joihin on lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) 3 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia.

 Sovellettaessa 1 momenttia lähestymiskielltoon rinnastetaan suojelutoimenpide, joka on ilmoitettu poliisiasiaain tietojärjestelmään yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoi-

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

5.

Laki**henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin (761/2003) siitä lailla 1181/2013 kumotun 47 a §:n tilalle uusi 47 a § seuraavasti:

8 luku

Erinäiset säännökset

47 a §

Yksityisoikeuden alalla määrätyt suojelutoimenpiteet

joka on ilmoitettu poliisiasiain tietojärjestelmään yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) 4 §:n nojalla.

Mitä tässä laissa säädetään lähestymiskiellosta, sovelletaan suojelutoimenpiteeseen,

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

6.

Laki**vankeuslain 19 luvun 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 19 luvun 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

4 §

Ilmoitus poistumisluvasta ja vapauttamisesta

Vangin vapauttamisesta ja vankilasta poistumisesta saadaan ilmoittaa asianomistajalle tai muulle henkilölle, jos vangin käyttäytymisen tai hänen esittämiensä uhkausten johdosta on perusteltua syytä epäillä, että vanki syyllistyy tämän tai tälle läheisen henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistu-

vaan rikokseen. Ilmoitus voidaan antaa myös henkilölle, johon nähden vangilla on lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) mukainen lähestymiskielto tai yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) 4 §:n nojalla poliisiasiain tietojärjestelmään ilmoitettu suojelutoimenpide.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

7.

Laki**poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 16 luvun 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

16 luku

Ilmoituksen ja tiedon antaminen

2 §

Ilmoitus poistumisluvasta ja vapautumisesta

Vapautensa menettäneen vapauttamisesta ja säilytystilasta poistumisesta saadaan ilmoittaa asianomistajalle tai muulle henkilölle, jos vapautensa menettäneen käyttäytymisen tai hänen esittämiensä uhkausten johdosta on perusteltua syytä epäillä, että vapautensa menettänyt syyllistyy tämän tai tälle läheisen henkilön henkeen, terveyteen tai vapau-

teen kohdistuvaan rikokseen. Ilmoitus voidaan antaa myös henkilölle, johon nähden vapautensa menettäneellä on lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) mukainen lähestymiskiello tai yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuo- roisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) 4 §:n nojalla poliisiasian tietojärjestelmään ilmoitettu suojelutoimenpide.

_____ päivä
 Tämä laki tulee voimaan _____
 kuuta 20 .

8.

Laki**tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) 6 §:n 1 momentin 22 kohta, sellaisena kuin se on laissa 852/2006, seuraavasti:

6 §

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

22) lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998), eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytän-

töönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain (/) sekä yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) mukaisessa asiassa;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2014

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri**ANTTI RINNE**Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

3.

Laki

lähestymiskiellosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) 8 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Ratkaisun sisältö

Jos lähestymiskielto määrätään, ratkaisuun on liitettävä selostus mahdollisuudesta pyytää eurooppalaista suojelumääräystä siten kuin siitä eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2011/99/EU sekä eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetussa laissa (/) säädetään.

16 a §

Eurooppalainen suojelumääräys ja yksityisoikeuden alalla määrätty suojelutoimenpide

Lähestymiskiellon määrittämisestä eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella sekä eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisesta säädetään eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2011/99/EU sekä eurooppalaisesta suojelu-

määräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetussa laissa.

Yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta säädetään yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 606/2013 sekä yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

4.

Laki**rikoslain 16 luvun 9 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rikoslain (39/1889) 16 luvun 9 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 902/1998, uusi
2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 luku

Rikoksista viranomaisia vastaan

9 a §

Lähestymiskiellon rikkominen

Sovellettaessa 1 momenttia lähestymiskielltoon rinnastetaan suojelutoimenpide, joka on ilmoitettu poliisiasiaan tietojärjestelmään yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) 4 §:n nojalla. Lähestymiskiellon rikkomisena ei pidetä yhteydenottoja, joihin on lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) 3 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

5.

Laki**henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin (761/2003) siitä lailla 1181/2013 kumotun 47 a §:n tilalle uusi 47 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 luku

Erinäiset säännökset

47 a §

Yksityisoikeuden alalla määrätyt suojelutoimenpiteet

Mitä tässä laissa säädetään lähestymiskielosta, sovelletaan suojelutoimenpiteeseen, joka on ilmoitettu poliisiasian tietojärjestelmään yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) 4 §:n nojalla.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

6.

Laki**vankeuslain 19 luvun 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 19 luvun 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 luku

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen**Ilmoitukset ja tiedon antaminen**

4 §

4 §

Ilmoitus poistumisluvasta ja vapauttamisesta

Ilmoitus poistumisluvasta ja vapauttamisesta

Vangin vapauttamisesta ja vankilasta poistumisesta saadaan ilmoittaa asianomistajalle tai muulle henkilölle, jos vangin käyttäytymisen tai hänen esittämiensä uhkausten johdosta on perusteltua syytä epäillä, että vanki syyllistyy tämän tai tälle läheisen henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Ilmoitus voidaan antaa myös henkilölle, johon nähden vangilla on lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) mukainen lähestymiskiello.

Vangin vapauttamisesta ja vankilasta poistumisesta saadaan ilmoittaa asianomistajalle tai muulle henkilölle, jos vangin käyttäytymisen tai hänen esittämiensä uhkausten johdosta on perusteltua syytä epäillä, että vanki syyllistyy tämän tai tälle läheisen henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Ilmoitus voidaan antaa myös henkilölle, johon nähden vangilla on lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) mukainen lähestymiskiello tai yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) 4 §:n nojalla poliisiasian tietojärjestelmään ilmoitettu suojelutoimenpide.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

7.

Laki**poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 16 luvun 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

16 luku

16 luku

Ilmoituksen ja tiedon antaminen**Ilmoituksen ja tiedon antaminen**

2 §

2 §

*Ilmoitus poistumisluvasta ja vapautumisesta**Ilmoitus poistumisluvasta ja vapautumisesta*

Vapautensa menettäneen vapauttamisesta ja säilytystilasta poistumisesta saadaan ilmoittaa asianomistajalle tai muulle henkilölle, jos vapautensa menettäneen käyttäytymisen tai hänen esittämiensä uhkausten johdosta on perusteltua syytä epäillä, että vapautensa menettänyt syyllistyy tämän tai tälle läheisen henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Ilmoitus voidaan antaa myös henkilölle, johon nähden vapautensa menettäneellä on lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) mukainen lähestymiskiello.

Vapautensa menettäneen vapauttamisesta ja säilytystilasta poistumisesta saadaan ilmoittaa asianomistajalle tai muulle henkilölle, jos vapautensa menettäneen käyttäytymisen tai hänen esittämiensä uhkausten johdosta on perusteltua syytä epäillä, että vapautensa menettänyt syyllistyy tämän tai tälle läheisen henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Ilmoitus voidaan antaa myös henkilölle, johon nähden vapautensa menettäneellä on lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) mukainen lähestymiskiello tai yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) 4 §:n nojalla poliisiasian tietojärjestelmään ilmoitettu suojelutoimenpide.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

8.

Laki**tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) 6 §:n 1 momentin 22 kohta, sellaisena kuin se on laissa 852/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Maksuttomat suoritteet

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

22) lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) mukaisessa asiassa;

22) lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998), *eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain (/)* sekä yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (/) mukaisessa asiassa;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .